

Милосердя
врятує
світ.

ДОБРА СПРАВА

ТАМУЗ 5784

214

ЛИПЕНЬ 2024

ГАЗЕТА БФ "ХЕСЕД ШААРЕЙ ЦІОН"

ОДЕСА

Видається за підтримки "Джойнт" JDC

International Fellowship
of Christians and Jews

П О С Т 9 А В А

Для євреїв Дев'яте Ава вважається днем жалоби, коли не їдять, не п'ють, не надягають шкіряне взуття. Пост починається з вечора 8 Ава, 12 серпня) та закінчується з появою зірок увечері 9 Ава (13 серпня). Це єдиний день, коли євреї не має права вивчати Тору (адже її вивчення — джерело радості).

Пост 9 Ава пов'язується з «гріхоім розвідників», коли Мойсей відправив глав 12 колін на розвідку. Після повернення вони повідомили, що Земля Обітована населена велетнями.

Тоді Б-г розгнівався і сказав, що тепер у євреїв з'явиться безліч приводів для плачу в цю ніч. Таким буде покарання за гріх зневіри. І доти, доки євреї не покаються у гріху невіри, це покарання буде з ними.

Ось перелік сумних подій, що трапилися протягом століть 9-го Ава:

- Дев'ятого Ава 2449 від створення світу (1313 до н.е.) Всевишній виніс вирок, згідно з яким покоління, що вийшло з Єгипту, було приречено блукати пустелею 40 років і померти, не побачивши Країни Ізраїлю.

- Дев'ятого Ава 3338 від створення світу (422 рік до н.е.) вавилонським царем Навуходоносором був зруйнований і

спалений Перший Храм, збудований Соломоном у 9 столітті до н.е.

- Дев'ятого Ава в 1146 були організовані погроми в Німеччині та Франції.
- Дев'ятого Ава в 1290 році почалося вигнання євреїв із Англії.
- Десятого Ава в 1306 був виданий указ про вигнання євреїв з Франції.
- Дев'ятого Ава у 1492 році вигнання євреїв з Іспанії.
- Дев'ятого Ава у 1555 р. — євреї Риму були переселені до першого в історії гетто.
- Дев'ятого Ава у 1648 році різанина сотень тисяч євреїв у Польщі, Україні та Бессарабії, влаштована Б. Хмельницьким та його сподвижниками.
- Дев'ятого Ава в 1914 році почалася Перша світова війна.
- Дев'ятого Ава в 1942 році почалася депортація євреїв із Варшавського гетто.
- Дев'ятого Ава в 1942 році почав діяти табір смерті у Трєблінці.

І все ж євреї вірять, що цей день стане найбільшим святом, коли всі євреї розкаються у своїх гріхах, то саме цього дня народиться Месія.

ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

24 серпня 1991 року Верховна Рада Української РСР ухвалила Акт проголошення незалежності України. У ньому наголошувалося:

Виходячи із смертельної небезпеки, що нависла над Україною у зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 року, — продовжуючи тисячолітні традиції державотворення в Україні, — виходячи з права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими документами, — здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, того ж дня Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки прийняла ухвалу «Про

проголошення незалежності України». Цим документом Верховна Рада ухвалила: «Проголосити 24 серпня 1991 року Україну незалежною демократичною державою,

а 1 грудня 1991 року провести республіканський референдум на підтвердження Акту проголошення незалежності.

24 серпня 1991 року Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто проголошує незалежність України та створення самостійної Української держави.

Територія України є неподільною та недоторканою.

Відтепер на території України дійсні виключно Конституція та закони України.

ДЕНЬ ДЕРЖАВНОГО ПРАПОРА УКРАЇНИ

Державний прапор України — офіційний державний символ України (поряд з гербом і гімном) — являє собою прямокутне полотнище з двох рівновеликих горизонтальних смуг: верхньої — синьої і нижньої — жовтого кольору.

Відповідно до популярної сучасної інтерпретації, синій колір символізує ясне небо, а жовтий — пшеничні поля.

В офіційне використання прапор запроваджено 18 вересня 1991 року постановою Президії Верховної ради України, якою дозволялося її використання для всіх протокольних випадків. З цього моменту національний прапор

використовувався замість прапора УРСР у всіх випадках, коли потрібне використання державного прапора України.

28 січня 1992 року Верховна рада України ухвалила закон, згідно з яким національний прапор затверджено як державний.

День державного прапора України, затверджений у 2004 році указом президента України, відзначається 23 серпня кожного року.

Він встановлений для вшанування багатовікової історії створення української держави з метою виховання поваги громадян до державних символів України.

Свята в Україні 2 стор.

Ірина Мармер "Шедевр величі та краси" 3 стор.

Діє "Гаряча лінія" 4 стор.

Поради господарці 4 стор.

Марк Штейнберг "Єврейський щит СРСР" 5 стор.

Наталія Бржестовська "Яків Блюмкін" 6 стор.

Костянтин Паустовський "Той хлопчик" 7 стор.

Як пережити спеку? 8 стор.

Віра Шаховцева "Люди "Золотого віку" 9 стор.

Михайло Гаузнер "Неординарні особистості" 10 стор.

Країна Поезія 11 стор.

Посмішка 12 стор.

Служба "Мокед-Лакаш" — 737-40-21; Служба "Харчування" — 737-40-11;
Програма "Медицина" — 737-40-27; Культурний центр — 737-40-13;
Служба волонтерів — 737-40-24; Волонтерська вітальня — 737-40-32;
Денний центр — 737-40-30

Новини світу, України, Одеси

РФ заборонила мовлення на своїй території понад 80 європейських ЗМІ.

Генеральним секретарем Ради Європи обрано екс-президента Швейцарської Конфедерації Алена Берсе. Він заявив, що його пріоритетним напрямком буде Україна і всі міжнародні ініціативи, пов'язані з її підтримкою і захистом.

Урсула фон дер Ляен призначена на посаду президента Європейської комісії на другий п'ятирічний термін.

Прем'єр Нідерландів Рютте офіційно призначений генсеком НАТО. До своїх повноважень він приступить 1 жовтня, коли закінчиться мандат чинного генсека НАТО Єнса Столтенберга.

Дональд Трамп заявив, що в разі переобрання президентом США його пріоритетом буде якнайшвидше завершення війни в Україні.

Міжнародний Кримінальний Суд (МКС) видав ордери на арешт Шойгу і Герасимова. Раніше МКС видав ордер на арешт командувача Чорноморського флоту РФ Соколова і командувача дальньої авіації РФ Кобилаша.

Держдепартамент США заявив, що під час ударів по Криму Україна зводить до мінімуму втрати серед цивільних осіб, що незрівнянно з діями Росії.

Північна Корея за півроку передала РФ 1,6 млн артилерійських боєприпасів.

27 липня у Волгоградській області розбився російський винищувач Су-34.

Євросоюз погодився виділити кошти на створення загальноєвропейської системи протиповітряної оборони, а також профінансувати створення лінії оборони на кордоні України з Росією і Білоруссю довжиною 700 км.

У США випробувано безпілотник із двигуном внутрішнього згорання, здатний залишатися в повітрі понад 8 днів (!) без дозаправлення, нести близько 68 кг корисного вантажу (в т.ч. вибухівки) і літати на 20 тисяч кілометрів.

США оголосили про виділення нового пакета військової допомоги Україні у 2,3 млрд. доларів.

В акваторії Чорного моря відбулася масштабна протимінна операція об'єднаних сил Туреччини, Румунії та Болгарії — перша з початку війни.

П'ЯТНАДЦЯТА АВА

Наші мудреці включили п'ятнадцяте Ава до двох найбільших свят року, але при цьому жодного особливого ритуалу для нього не призначили... В 2024 р. цей день святкують **19 серпня**. Роботу дозволено.

Талмуд розповідає, що багато років тому 15 Ава "єрусалимські дівчата виходили танцювати у виноградники" і що "кожний, хто був неодружений, йшов туди", щоб обрати собі наречену. 15 Ава не може не бути загадкою. Він є святом майбутнього Визволення, і, отже, днем, чия суть за визначенням невідома для нас, поки що не звільнених...

Події, що трапилися 15 Ава: **Припинилася смерть покоління Виходу.**

Через кілька місяців після того, як народ Ізраїлю був звільнений від єгипетського рабства, історія розвідників продемонструвала неготовність євреїв до завоювання землі Ханаанської та перетворення її на Святу Землю. Всевишній ухвалив, що все це покоління вимре в пустелі, і лише їхні діти увійдуть замість них у цю землю (як розповідається в книзі Чисел (Вайкра)). Після 40 років поневірянь пустелею вимирання нарешті закінчилося, і нове покоління євреїв було готове увійти до Святої Землі. Це було 15 Ава в 2487 від створення світу (1274 до н.е.).

Поки люди цього приреченого покоління були ще живі, Бог не спілкувався з Мойсеєм у доброзичливій манері. Щойно останній із цих людей помер, Всевишній знову з любов'ю почав звертатися до Мойсея.

Стали дозволені шлюби між колінами Ізраїлю.

Щоб забезпечити впорядкований поділ Святої Землі між дванадцятьма колінами Ізраїлю, було запроваджено обмеження на шлюби між представниками двох різних колін. Жінці, яка успадкувала частину спадку свого коліна від свого батька, було заборонено одружуватися з чоловіком з іншого коліна, щоб її діти не стали причиною передачі землі від одного коліна до іншого, успадкувавши її майно. Ця постанова була обов'язковою для покоління, яке завойовувало Святу Землю і розселялося в ній. Коли 15 Ава це обмеження було знято, ця подія стала приводом для свята та радості.

Коліну Біньяміна було дозволено возз'єднатися з громадою Ізраїлю.

Цього дня коліно Біньяміна, відлучене за їхню поведінку в інциденті з "наложницею в

Гіві", було знову прийнято в громаду Ізраїлю (як сказано в книзі Суддів, 19-21). Це сталося за часів Отніеля бен Кеназа, який правив народом Ізраїлю в роки 2533-2573 від створення світу (1228-1188 р. до н.е.).

Осія відкрив дороги до Єрусалиму.

Після поділу Святої Землі на два царства після смерті царя Соломона в 2964 від створення світу (797 р. до н.е.), Єровоам бен Навіть, правитель бунтівного північного царства

Ізраїлю, встановив на дорогах застави і заборонив своїм громадянам здійснювати тричі на рік паломництво до Святого Храму в Єрусалимі, столиці південного царства Юди.

Понад 200 років по тому Осія бен Іла, останній цар північного царства, нарешті видалив їх 15-го Ава в 3187 від створення світу (574 до н.е.).

Було поховано вбитих захисників Бейтара.

Фортеця Бейтар була останнім оплотом повстання Бар Кохби. Коли Бейтар упав 9-го Ава в 3893 року від створення світу (133 р.), Бар Кохба і тисячі інших захисників фортеці померли.

Римляни з великою жорстокістю перебили тих, що залишилися живими, і навіть не дозволили євреям поховати трупи полеглих.

Коли тіла захисників Бейтара були, нарешті, віддані похованню 15-го Ава в 3908 році від створення світу (148 р.), на згадку про це до післятрапезної молитви було додано додаткове благословення ("Атов" Веаметів").

"День ламання сокир"

Коли в Єрусалимі стояв Святий Храм, щорічна заготівля дров для жертovníка завершувалась до 15 Ава. Ця подія відзначалася бенкетом і тріумфуванням, під час якого заломлювали сокирища, що й дало назву цього дня.

П'ятнадцяте Ава — це початок важкого шляху до перетворення Ізраїлю в єдину сім'ю, без знедолених, без кордонів. Шлях, якому поки що не видно кінця...

Свято нашої родини

Свято 15 Ава (Ту-Беав). У календарях його не відзначають особливим кольором, вихідного на роботі також не дають.

Адже в давнину "... не було в Ізраїлі свята яскравішого за п'ятнадцяте Ава. Єврейські дівчата виходили в сади в білих сукнях — однакових, простих, щоб бідні не відрізнялися від багатих і нікому не було прикро. Вони водили хороводи, і всякий, хто шукав собі наречену, йшов туди" (Мішна, трактат "Тааніт", 4:8).

Було це ще до створення єдиної єврейської держави, майже три тисячоліття тому. Кожне з колін Ізраїлю жило у своєму родовому наділлі. Здавалося, немає єдиного народу, а є союз дванадцяти племен. Щоб родові землі не "плинули" в чужі руки, дівчатам, які володіли землею, дозволяли

виходити заміж тільки за юнаків із того ж коліна. Так і жили євреї: разом, та порізно, кожен у своїй міні-вітчизні. Люди зустрічалися і згадували, що вони належать до народу Ізраїлю лише у дні великих щорічних свят біля Святого Храму. Старійшини укладали та оновлювали племінні союзи, але прості люди трималися свого коліна — кожен святкував зі своїми. Ні спільна віра, ні спільне минуле, ні договори між старійшинами не могли перетворити розрізнені племена на народ, а точніше — у нашому випадку — на одну сім'ю.

Свято, що відзначається п'ятнадцятого Ава, не встановлено ні Торою, ні мудрецьми. Воно народилося з нагальної потреби в єдності та з молодого духу народу як "ініціатива знизу" — юнаки та дівчата знайомилися, закохувалися, створювали сім'ї. Всупереч правилам, всупереч інтересам коліна та сім'ї. І мудреці пішли за спонтанним зближенням колін: 15 Ава було офіційно скасовано всі заборони на шлюби між представниками різних колін.

Усі історичні віхи, пов'язані з 15 Ава, — це події, які поєднують народ Ізраїлю. Скасування обмежень на "міжколінні" шлюби започаткувало тривалий процес інтеграції євреїв у єдиний народ. Бо найголовніше у національній єдності — це міжобцинні шлюби, діти яких належать нібито одному коліну.

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ МОЛОДІ

Міжнародний день молоді — щорічне свято, що відзначається 12 серпня.

У 1999 році Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй у резолюції № «А/RES 54/120» рекомендувала проводити різноманітні заходи на підтримку цього свята з метою підвищення поінформованості про Всесвітню програму дій щодо молоді, прийняту у 1995 році.

День молоді — це свято юності, літа та позитиву.

Благодійна Фундація "Хесед Шаарей Ціон" обслуговує клієнтів Золотого віку. Але у нас є онуки та правнуки. Їхнє майбутнє та благополуччя —

одна з основних наших турбот. Молодість — найпрекрасніший час у житті кожного, а свято

— чудова нагода привітати юнаків та дівчат, а також тих, хто молодий душею. Так побажаємо, щоб їхнє життя було змістовним, насиченим добрими та благородними вчинками, щоб вони були здорові та активно займалися спортом, щоб боролися за справедливість, чесність, безкомпромісність при вирішенні всіх життєвих проблем, щоб кожен міг знайти своє покликання та отримати від життя все саме найкраще!

Традиційно в Україні цього дня — 12 серпня — відбуваються різноманітні святкові заходи. І молодь завжди має бути в авангарді!

Ш Е Д Е В Р В Е Л И Ч І П А К Р А С И

Центром єврейського життя Єлисаветграда - Кіровограда - Кропивницького завжди була Велика хоральна

Г.Н. Сакевич-Белецька

відремонтовано молитовну залу (на фото) та «білу» залу, в якій відбувалися основні заходи Хеседу, кабінети Хеседу на першому поверсі набули сучасного вигляду. Розкішні дерев'яні входні двері прикрасили історичний фасад.

Наразі будівельники відтворюють мозаїчні підлоги з граніту та мармуру, і це — завершальний етап довгого ремонту (на фото).

Попри активні ремонтні роботи та карантинні заходи, єврейське життя міста триває. Волонтери

синагога - одна з найкрасивіших в Україні. Вона зведена 1895 року в рідкісному для наших країв мавританському стилі, і в основному зберегла свій історичний вигляд. У 1991 році кіровоградську синагогу, чи не першу в Україні, повернули єврейській громаді.

За 30 років необхідність ремонту історичної будівлі виникала досить часто, і практично завжди це ставало проблемою. Причому не стільки фінансовою, скільки організаційною. Життя у великій будівлі

Молитовний зал синагоги

єврейської громади розвозять нашим підопічним продуктові набори та гарячі обіди, приготовані на кошерній кухні.

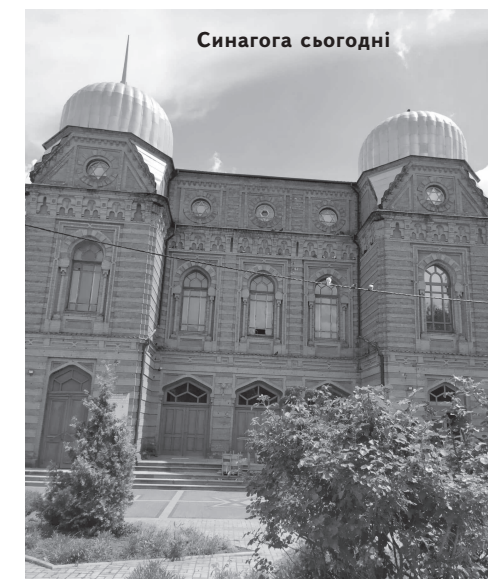
«Я безмежно вдячна хлопцям за увагу, якої мені так не вистачає! Ну і продукти - це, звісно, теж дуже важливо і потрібно!» - ділиться Галина Сакевич-Белецька (на фото).

Історична мозаїка

синагоги кипіло, як у мурашнику. Там зазвичай одночасно перебувало багато народу. Цього року будівельникам несподівано «допоміг» коронавірус - будівля майже спорожніла на кілька місяців...

Незважаючи на економічну кризу, член правління, меценат, промисловець Павло Штутман не відмовився від своїх планів продовжити ремонт синагоги. Уже

Синагога сьогодні

Наші клієнти знають, що, як і раніше, можуть розраховувати на допомогу співробітників ХЕСЕДА:

працюють програми - кураторська служба, догляд удома, «Банківська картка», «Магазин», «SOS». Як і раніше, Денний центр і Клуб

Пам'ятник євреям - жертвам нацизму

у телефонному режимі активно обговорюють між собою можливість якнайшвидших зустрічей, а поки діляться своїми історіями карантинного життя.

Співробітники Хесед доносять до підопічних думку про те, що тільки згуртувавшись, ми можемо пережити цей важкий період і не втратити надію на краще. Ну і, звісно, діляться новинами...

Ми радіємо зустрічі! Лариса Чурсанова та Ірина Мармер

«Ми цілком і зараз могли б зустрічатися в Хеседі, місця для потрібної дистанції достатньо, до масок ми звикли, прибирання приміщення очевидне!» - цю спільну думку рукодільниць та учасників літературного салону озвучили Любов Шнайдерман і Євгенія Янішевська.

«Танцювальна зала наша просто величезна, провітрювана, час минає, підтримання нашого високого рівня, техніки рухів потребує постійних репетицій, ми люди грамотні та відповідальні, цілком могли б працювати!» - переживають за свої колективи

«Яхад» - Андрій Громов і «Шахар» - Олена Мороз.

«Я дуже рада можливості брати участь в онлайн-програмах одеського Хесед, це високий рівень, кожна зустріч - відкриття для мене! Дякую за це! І все ж сумую за живим спілкуванням, чекаю - не дочекаюся традиційних зустрічей у Хеседі!» - ділиться Лариса Чурсанова.

На загальну думку головною подією липня стало створення в соціальній мережі Фейсбук групи «Меморіал Кіровоградської трагедії», до якої ввійшли євреї та неєвреї, що живуть в Україні та за кордоном. Мета цього об'єднання, в якому вже понад 200 осіб, збереження пам'яті про загиблих у роки німецької окупації євреїв.

У 1991 році на місці протитанкових ровів на околиці Кіровограда, що стали братською могилою для тисяч євреїв, які залишилися в місті, громадою було встановлено пам'ятник, який, на жаль, не витримав випробування часом. Неподалік звели великий супермаркет, знадобилася площа для паркування, і нинішні бізнесмени вирішили потіснити сквер пам'яті... Однак єврейська громада і мерія цього не допустили.

Було обрано правління Благодійного фонду «Меморіал Кіровоградської трагедії», в якому є представники кіровоградської діаспори, які проживають у США, Німеччині, Ізраїлі та, звісно, керівники нашої міської громади. У правлінні та наглядовій раді є і представники Хесед. Наразі активно обговорюється проєкт нового пам'ятника і скверу, готуються статутні документи. Є підтримка міської влади в питаннях землевідведення та створення ландшафтного парку. Активність і відповідальність членів групи дає змогу сподіватися, що в нашому місті з'явиться Меморіал, гідний пам'яті більш ніж шести тисяч безвинних жертв нацизму.

Ірина Мармер

УВАГА!

Діє

«Гаряча лінія»

ТЕЛЕФОНИ

“ГАРЯЧОЇ

ЛІНІЇ”

Шановні клієнти Благодійної Фондації «Хесед Шаарей Ціон»!

У такий непростий час ми розширили роботу «Гарячої лінії» (Call Center), яка працює з 3 квітня 2020 р. Вона створена для тих, хто самотній.

Якщо ви зіткнулися з проблемами, які виникли під час карантину, і поряд немає нікого, хто міг би вам допомогти, звертайтеся до співробітників та волонтерів Хеседи, які обслуговують «Гарячу лінію».

Вони намагатимуться надати вам допомогу.

Ви можете звертатися з будь-яких гострих питань за номерами телефонів, які наведені поруч, з 10.00 до 15.00 у робочі дні:

З мобільного:

0948634720
0948634710
0948634740
0948634770
0948634780
0948634810
0948634760
0948634790

З міського:

7934720
7934710
7934740
7934770
7934780
7934810
7934760
7934790

Не винятком є телефонний зв'язок з вашим куратором, але просимо поставитися з розумінням до звантаженості співробітників БФ «Хесед Шаарей Ціон».

Ми завжди раді допомогти вам!
Бережіть себе!
Будьте здорові!
З повагою,

Діана Боровик

Н О В И Н И

З

І З Р А Ї Л Ю

Верховний Суд Ізраїлю постановив, що немає жодних причин для того, щоб ультраортодокси не служили в армії.

ЦАХАЛ вжив більше заходів щодо запобігання жертвам серед цивільного населення, ніж будь-яка інша армія в історії. Він здійснює переверт у міській війні — у боях у Газі на одного убитого ізраїльського солдата припадає 50 знищених терористів!

Невеликі дрони, дистанційно керовані операторами і здатні переміщатися вузькими і обмеженими просторами, зокрема всередині будинків, відіграють важливу роль у збереженні життя і здоров'я солдатів ЦАХАЛу.

Уряд Ізраїлю передав Державному контролеру документи, необхідні для розслідування обставин провалу 7 жовтня. Серед них є й ті, які мають стосунок до переказу ізраїльським урядом грошей ХАМАСу.

Ізраїль і ХАМАС домовилися про післявоєнне адміністративне управління сектором Газа, де не буде ні тих, ні інших. Там будуть американці, представники арабських держав і помірковані палестинці, не пов'язані ні з ХАМАСом, ні з ФАТХом.

У секторі Гази виявлено схованки зі зброєю і кімнати складання дронів, що знаходилися на території будівель місії ООН у секторі. Також під землею поруч із місією ООН було виявлено цех виробництва вибухових речовин.

Уряд продовжив термін обов'язкової військової служби до 36 місяців.

ХАМАС вийшов із переговорів з Ізраїлем про перемир'я в обмін на заручників.

20 липня у відповідь на удар БПЛА по Тель-Авіву та інші атаки хуситів ВПС ЦАХАЛу атакували портову інфраструктуру, нафтохранилище та електростанції в еменському місті Ходейда. Пожежі вирували там щонайменше три доби, ізраїльські літаки подолали близько 4000 кілометрів туди й назад (з дозаправкою в повітрі).

Під час операції в Газі було знайдено й евакуйовано останки трьох загиблих 7 жовтня.

Беньямін Нетаніягу виступив у Конгресі США: "Це битва цивілізації проти варварства". Потім він зустрівся з Джо Байденом і кандидатами в президенти США Дональдом Трампом і Камалом Гаррісом.

Літаки ізраїльських ВПС здійснили серію нальотів на південь Лівану і піддали бомбардуванню чотири ліванські міста, а артилерія обстріляла цілі в різних районах Лівану. Ці атаки стали відповіддю на ракетний удар по населеному пункту Мадждаль-Шамс, де загинули діти.

П О Р А Д И

Г О С П О Д А Р Ц І

Зберігання продуктів у холодильнику

При частому відкриванні дверей холодильника (наприклад, щоб випити воду) у ньому, особливо у літню пору, піднімається температура і мікроорганізми, які знаходяться на поверхні продуктів, розмножуються дуже швидко. Особливо це відчувається при розміщенні продуктів на полицях дверей. Тому бажано скоротити кількість відкриттів та тривалість відкритого стану холодильника до мінімально необхідного.

У районі дверей маємо найбільшу різницю температур, тому продукти, що швидко псуються, краще туди не поміщати (наприклад, соки — після відкриття упаковки їх довго зберігати не бажано. Можна зберігати там соуси з тривалим терміном придатності, на які не впливають зміни температури, наприклад, гірчицю та майонез.

Відмовтеся від практики розморожування продуктів при кімнатній температурі (і тим паче на сонці). Робити це потрібно тільки в холодильнику або, якщо несподівано виникла така необхідність, у мікрохвильовій печі, в якій для цього передбачений спеціальний режим.

На центральних полицях краще розміщувати продукти, які потрібно з'їсти найближчим часом. До них відносяться вже приготовані страви, які ми зазвичай зберігаємо кілька днів, або деякі продукти з відкритою упаковкою. Ця зона також підійде для молочних продуктів та ковбасних виробів, які можуть полежати ще кілька днів, хоча їх і потрібно з'їсти якнайшвидше.

Фрукти та овочі перед укладанням у холодильник слід дістати з пакетів, щоб не було вологості. Їх потрібно зберігати в ящиках, якщо ви не плануєте їсти їх одразу.

Не слід зберігати у дверях холодильника яйця, щоб не піддавати їх постійним стрибкам температури (навіть, якщо там є спеціальні гнізда). Їм потрібна стабільна температура, тому краще покласти яйця до верхньої полиці, де помірний холод.

Соуси на основі яєць (наприклад, майонез) можна зберігати у холодильнику, тільки якщо вони промислового виробництва. Домашній соус краще готувати так, щоб не залишалося зайвого, і в жодному разі його не зберігати.

Шоколад треба зберігати не у холодильнику, а при кімнатній температурі в прохолодному і сухому місці. При різкій зміні температури кристали масла какао піднімаються на поверхню, тому шоколад, який зберігають у холодильнику, стає білястим. Крім того, в ньому можуть з'явитися бульбашки, це також позначиться на його вигляді, смаку та ароматі.

Не слід зберігати в холодильнику цибулю (за винятком вже нарізаної і у закритому посуді), вона має сильний запах, який можуть увібрати інші продукти, а також помідори, персики (протягом п'яти днів вони втрачають там до 50% вітаміну С). Загалом фрукти слід з'їдати на піку зрілості, коли вміст поживних речовин та органолептичні властивості ще не постраждали.

Продуктові картки

Нагадаємо, що картками УКРСИБАНКУ (з обмеженнями) можна розраховуватися лише за продукти харчування (окрім алкоголю, тютюнових виробів, свинини, свининовмісної продукції та побутової хімії) в усіх продуктових магазинах. І здійснювати оплату за медикаменти в усіх аптеках.

За картками цього проекту надходить детальний звіт від УКРСИБАНКУ, тож куратор може відстежити в програмі, в яких магазинах проводилася оплата.

Перед кожним кварталним грошовим переказом буде проводитися контроль великих залишків на рахунках клієнтів. Рішення ухвалюватиметься індивідуально по кожному випадку. Також можливе прийняття рішення соціальною комісією про тимчасове зняття з програми до використання залишку коштів на картці.

Додаткова інформація за картками УКРСИБАНКУ:

Всеукраїнський проект JewsCool online

Шановні батьки — клієнти БФ «Хесед Шаарей Ціон»! Представляємо новий Всеукраїнський проект JewsCool online для дітей віком 6-17 років.

Проект допоможе зручно, не виходячи з дому, опанувати знання з таких предметів: **математика, українська мова, англійська мова, іврит,**

1. При втраті картки з вини клієнта, вартість повторного відновлення картки 50 грн.

2. При роздруку квитанції з інформацією балансу картки в банкоматі УКРСИБАНКУ банк знімає комісію в розмірі 3 грн.

3. При роздрукуванні квитанції з інформацією балансу картки в банкоматі іншого банку банк знімає комісію в розмірі 7 грн.

4. Купівля продуктів і ліків через інтернет блокується банком.

Перегляд балансу на екрані банкомату УКРСИБАНКУ — безкоштовно.

СМС повідомлення, які приходять від УКРСИБАНКУ на телефон — безкоштовно.

Всі клієнти зобов'язані зберігати чеки протягом 1 року і надавати їх на прохання куратора.

Куратор робить копії чеків для аналізу оплат і оригінали чеків повертає клієнту.

програмування, розробка сайтів, єврейська ігротека, наукова лабораторія та емоційний інтелект.

Щоб підключитися до проекту, потрібні телефон, інтернет та бажання вчитись.

Навчання — безкоштовне.

Дуже чекаємо на ваших діточок!

Запис на участь у проекті за телефоном: 067-153-53-25.

Марк Штейнберг

“ЄВРЕЙСЬКИЙ ЦИТ СРСР”

Продовження. Початок у № 177

“САЛЮТ, МАРІЯ” ТА “АЛЬБА-РЕГІЯ” ШТУРМБАНФЮРЕР ХАЙМ КОРЕНЦВІТ

Скорочено

Після падіння Астурії Марію відкликали до Москви. Перше, що вона зробила, це завітала до відділу, який займався відправкою добровольців до Іспанії, щоб дізнатися про сина. Останнім часом від нього не було жодних звісток.

— Ваш син місяць тому був збитий у районі Сарагоси над ворожими позиціями. Прийміть моє співчуття, — сказав начальник відділу. Удар був страшним. І все ж Марія знайшла в собі сили повернутися до Іспанії і залишалася до останніх днів існування республіки.

Маршал Радянського Союзу Родіон Малиновський, перекладачем у якого Марія Фортус також служила, згадував про цікавий випадок: “... Коли до Москви прибула делегація уряду республіканської Іспанії, мені довелося бути присутнім на її зустрічі зі Сталіним. Під час бесіди Долорес Ібаррурі дуже високо оцінила роль Марії Фортус як у підпільній діяльності, так і в бойових діях на території Іспанії, на що Сталін 253 сказав: “Ми їй за це дамо Героя”. Але колишній тут же Берія заперечив: “Йосипе Віссаріоновичу, Фортус не має права на Героя, тому що її брат був репресований”. Після паузи Сталін сказав: “Ну, якщо не Героя, то орден Леніна ми їй дамо”.

Брат Марії Фортус — Михайло, доктор наук, засновник першого в СРСР Інституту Китаєзнавства, потім — сходознавства. Деякий час Михайло працював у Китаї, обирався там делегатом чотирьох партійних з'їздів, а на батьківщині 1937 року був розстріляний як ворог народу.

Серед тих, хто пройшов бойове хрещення в Іспанії, Марію Фортус відрядили на навчання до Академії імені Фрунзе. Перед Великою Вітчизняною війною у званні старшого лейтенанта вона закінчила її.

Останнім часом, однак, розкрито деякі сосекретні матеріали, з яких відомо стало, що у військовій академії ім. Фрунзе Марія навчалася заочно, що тоді практикувалося в середовищі співробітників розвідки.

Службова її посада була: викладач - інструктор розвідшколи, яка в ті часи дислокувалася на території Христородственського монастиря поруч із містом Слобідським. За даними ГРУ ПІ у 1937-45 рр. “монастирська” розвідшкола готувала диверсантів для виконання особливо відповідальних завдань за кордоном. За цими ж відомостями, в ті роки в монастирі навчався і знаменитий Микола Кузнецов. Мабуть, тоді ж із ним познайомилася і Марія.

Відразу після початку Великої Вітчизняної війни, Марію Фортус направили в авіапункт, яким командувала Марина Раскова, на посаду начальника штабу. Що було одним із прикладів бедламу, який охопив вище командування РСЧА після німецького вторгнення. Марія, яка не мала жодного авіаційного досвіду, була переконана, що більше користі може принести на іншій ділянці роботи — у розвідці. Один за одним надсилали керівництву відповідні рапорти. Але там тільки на початку 1942 року вирішили використати її знання та навички. До сформованої полковником Дмитром Медведєвим розвідувально-диверсійної групи (РДГ) увійшли іспанські емігранти, знадобився перекладач. І Марію, негайно відкликавши з авіапункту, направили в цю групу. Одночасно перед нею поставили завдання: організація і керівництво розвідкою РАГ. Власне, саме ця її робота і була основною.

Марія підбирала серед бійців РДГ виконавців розвідзавдань, збирала

інформацію, аналізувала її та шифрувала донесення, контролювала радіосеанси.

До речі, вона була головним помічником легендарного диверсанта Миколи Кузнецова. Практично, основну частину розвідувальної розробки його диверсій провела Марія Фортус. Діяльність Марії в партизанському загоні завершилася, коли в одній з операцій вона була важко поранена. За наказом із Центру на літаку Фортус вивезли до Москви й негайно доправили в один із головних госпіталів.

Після лікування її направили в розвідувальний відділ Третього Українського фронту.

Командувачем військами фронту був генерал Родіон Малиновський, який добре знав Марію за спільною роботою під час Громадянської війни в Іспанії. За його вказівкою Фортус керувала підготовкою розвідувальних і диверсійних груп до засилання в тил противника.

Утім, вона не одразу супроводжувала такі групи і діяла в їхньому складі.

Таким, зокрема, був рейд розвідгрупи із завданням вивчення німецьких укріплень і дислокації їхніх військ між річками Прут і Серет на румунській території.

Двічі посилали туди розвідниць і радисток, але жодних звісток від них не надходило. А командування підганяло, бо наближався час наступу. Як не вмовляли колеги Марію, якій на той час було вже майже сорок чотири роки, вона була невблаганна:

— Я сама готувала попередні групи, значить, на мені лежить певна провина, що дівчата пропали. Напевно, у чомусь помилилася...

Розвідники знали рішучий характер Марії. Якщо вже вона щось задумала, то переконати її було важко. Із завданням вона успішно впоралася, отримавши повну й достовірну інформацію. В обумовлений час біля лінії фронту її зустріли свої й одразу стали вітати: поки вона перебувала в тилу ворога, прийшов наказ про нагородження її другим орденом Червоного Прапора.

А другий орден Леніна вона отримала за успішно проведені операції на території Угорщини. На одній з ділянок фронту гітлерівці зосередили великі сили і розгорнули масований контрнаступ. Радянські війська змушені були відступити і залишити старовинне місто Секешфехервар, давня назва якого латинською звучала як Альба Регія (Біле місто). Перед відступом Марія отримала завдання терміново підготувати надійні позиції для того, щоб залишити в місті розвідницю з рацією. Радисткою вона обрала Лідію Мартищенко, але для надійності вирішила залишитися з нею. У результаті з окупованого міста регулярно надходила важлива розвідувальна інформація, яка допомогла провести успішний наступ і визволити місто, не завдавши йому серйозних руйнувань. Пізніше Фортус стала почесним громадянином цього міста. У наступній спеціальній операції в окупованому Будапешті Марія також брала участь сама.

Коли почалися бої на околицях міста, на радянський бік перейшов угорець капітан Ласло. Він повідомив, що в підвалі зруйнованого королівського палацу, де розміщувався важливий німецький штаб, зберігаються цінні документи. Капітан приблизно знав місце і міг його показати.

Командування віддало наказ за всяку ціну роздобути документацію. Оскільки Марія безпосередньо займалася перевіркою капітана і достовірності наданої ним інформації, то запропонувала сама йти разом із ним у тил ворога.

Капітан і Марія переодяглися у форму німецьких військових лікарів. Третім був перекладач Шандор. Уночі їх переправили через лінію фронту. Напівзруйнованими вулицями дісталися палацу. Марія і Ласло виявили вхід до підземних приміщень і домовилися, що Шандор прийде по них за кілька годин. При світлі ліхтарів відшукали потрібний бункер. Коли

виявили документи, почався авіаналіз. Від потужних вибухів зі стелі сипалися пісок і шматки штукатурки, вихід назовні був наглухо завалений. До того ж сіли батарейки в ліхтарях. Так минула ціла доба...

“Мабуть, тут для нас війна і закінчиться”, — думала Марія. Але мозок не міг із цим миритися, вони продовжували розбирати завал. Несподівано почули стукіт і голоси. Це Шандор пішов на ризик і попросив німецьких солдатів звільнити двох засипаних у підвалі лікарів. На щастя, у метушні вуличних боїв ніхто не став їх перевіряти і

все завершилося благополучно.

Після Перемоги Марія Фортус служила в розвідвідділі Центральної групи військ у Відні. Відзначилася і тут — зуміла відшукати підземний завод. У війну американські “Літаючі фортеці” та англійські “Ланкастери” день за днем знищували заводи Німеччини.

Керівництво рейху вирішує розмістити заводи глибоко під землею, де вони б були недосяжні для важких бомб.

Один із заводів мав бути розміщений у Чехії — у маленькому містечку Літомержице. Для майбутнього заводу було обрано глибокі шахти фірми “АГ Кальк унд Цигельверке Ляйтмеріц”, які носили назву “Ріхард”. Відома довжина підземних споруд сягнула 30 кілометрів.

Виробництво в “Ріхарді” розпочалося рівно через рік після початку проектування.

Перед капітуляцією Німеччини гестапо здійснило заходи з маскування заводу і підготувало його до вибуху. Усіх, хто знав про розташування підприємства, вивезли або знищили. Мінування заводу за планом мало закінчитися вранці 8 травня і потім весь “Ріхард” злетів би в повітря. Цього не сталося. Легенда свідчить, що польський робітник перерізав дріт вибухової мережі.

Відомості про “Ріхарда” були суперечливі, його точне місце розташування — невідоме. Розплутати загадку наказали Марії Фортус. З притаманною їй старанністю і сміливістю вона не тільки розшукала завод, а й проникла в підземні тунелі, не боячись вибухових пасток. Після її доповіді, сюди негайно прибула спецгрупа саперного батальйону, яка і почала

дослідження підземель. 25 травня почалося розмінування. Усе обладнання заводу було вивезено в СРСР.

Незабаром після Перемоги Марія познайомилася з колегою — військовим розвідником Геннадієм Зайцевим і стала його дружиною, прийнявши прізвище чоловіка. Через два роки подружжя відликають до Москви і вони стають співробітниками центрального апарату ГРУ. Марія працює цілком успішно, стає підполковником. І раптом...

Близький друг сина Марії Олександр Фурсов згадує:

“ На початку п’ятдесятих раптом з’ясувалося, що Марія не догодила партії своєю національністю, і з військовою службою довелося розпрощатися, незважаючи на всі бойові заслуги. У відставку вона вийшла в чині підполковника. Вона вміла і любила вчитися все життя, а тому духом не впала, а знову сіла за підручники з історії та філософії, і опанувала нову науку — соціологію, яку в п’ятдесятих багато хто вважав буржуазною і шкідливою. Ба більше, вже на шостому десятку років Марія Іллівна захистила кандидатську дисертацію. Об’їздила півсвіту: від інституту Соціології Академії Наук її посилали на всі міжнародні симпозиуми з проблем соціології та філософії: іншого такого працівника, який прекрасно знав предмет і розмовляв п’ятьма іноземними мовами, в інституті не було. До ювілею Перемоги Марії Іллівні було присвоєно чергове військове звання. Вона стала полковником. Справжнім полковником!”

...Часто Марія приїжджала до Херсона, де народилася й виросла і де зустріла коханого, пам’ять про якого пронесла через усе життя. На її честь тут названо одну з вулиць. Марія — авторка низки літературних творів — “Операція Альба Регія”, “Розкрита таємниця”, “В Іспанії, що бореться”, “Поєдинок із Гестапо” та інших.

Марія Фортус померла 1981 року. У її житті було все: бурхлива революційна молодість, небезпечна ризикована розвідувальна робота за кордоном, трагічне балансування між життям і смертю — двічі розстріляна! — гірката втрата близьких і рідних, драматичне кохання і подвиги, які навряд чи під силу героям будь-яких “шпигунських” стрічок і романів.

ШТУРМБАНФЮРЕР ХАЙМ КОРЕНЦВІТ

Старший офіцер елітної нацистської системи СС, СС штурмбаннфюрер (у дослівному перекладі “вождь штурмового прапора”) за військовим рангом дорівнював армійському майору. На ділі, однак, ці два чини були абсолютно непорівнянні за своїм рейтингом у військовій і державній ієрархії нацистської Німеччини.

Штурмбаннфюрер входив до “Чорного ордену” — СС, який пронизував і контролював буквально всі органи і ланки гітлерівського Рейху. Тому штурмбаннфюрер — особа високого класу есесівської “табелі про ранги” — користувався відповідним ступенем влади і довіри, бо сумнівів у його вірності фюреру не могло виникнути ні в кого...

Ці наріжні постулати нацистського менталітету добре знав старший лейтенант Євген Волянський, начальник розвідки партизанського з’єднання, яким командував полковник Іван Мельник. Волянський пригадав їх, коли йому в землянку принесли валізу, захоплену напередодні під час нальоту на німецьку комендатуру. Під час нальоту було вбито есесівського офіцера і захоплено його автомобіль — малий штабний всюдихід.

Далі буде

Є. Волянський

Я К І В Б Л Ю М К І Н

Людина - міф, який вершив епоху

Його життя досі являє собою низку загадок, таємниць та білих плям. Яскравий політичний аванюрист своєї епохи, він вважається одним із творців радянських розвідувальних служб, який огорнув розвідувачів країни Близького та Далекого Сходу.

Яків Григорович Блюмкін за своє недовге життя встиг побувати чекістом, лівим есером, розвідником, провокатором, езоетериком, змовником, поетом і мандрівником, таємним агентом. Але ким він був насправді? Відразу обмовлюся: його біографія — поєднання реальних фактів і легенд. І де в них правда, де — вигадка, невідомо й досі, оскільки багато архівних документів щодо цієї особи досі засекречено.

Народився Яків (Сімха-Янкель Гершев) Блюмкін 27 лютого (за новим стилем 12 березня) 1900 року, звичайно ж, в Одесі (де ж з'являються на світ геніальні авантюристи?!), на Молдаванці, у бідній багатодітній родині.

Батько, Гірш Самойлович Блюмкін, був прикажчиком по бакалійній частині, а мати, Хая-Лівша Лейбовна, — домогосподаркою. До переїзду до Одеси батьки мешкали у Києві, де народилися їхні старші діти. Жила сім'я на Новій вулиці, у будинку 12. Потім на Великому Фонтані, на дачі Маєвського. Коли Якову було 6 років, батько помер, і велика сім'я із шести чоловік впала в злидні.

З 8 до 13 років Яків вчився в єврейській початковій школі, якою керував «дідусь єврейської літератури» і засновник літературного ідишу Менделє Мойхер-Сфорім. У школі він отримав знання іврити та російської мови, займався також саморозвитком, вивчив велику кількість східних мов. Після закінчення навчання в працював у електротехнічній майстерні в Одеському трамвайному депо, потім помічником електротехніка у театрі, на консервній фабриці «Брати Аврич та Ізраїльсон», у будинку книжкової торгівлі «Культура» на Преображенській, 14.

Яків брав участь у загонах єврейської самооборони проти погромів в Одесі. З 1914 р. був членом партії есерів. У січні 1918 брав участь у формуванні в Одесі 1-го Добровольчого революційного «залізного» загону та став довіреною особою диктатора революційної Одеси Михайла Муравйова. В одеських газетах «Одеський листок», «Гудок» та в журналі «Колосся» друкувалися перші вірші Блюмкіна.

У травні 1918 р. Блюмкін приїхав з Одеси до Москви, ліві есери делегували його до ВЧК, де він одразу очолив відділ боротьби з міжнародним шпигунством. Займався «німецькими шпигунами». І як начальник «німецького» відділу ВЧК 6 липня 1918 р., з'явившись у посольство Німеччини разом із Миколаєм Андрєєвим, вбив німецького посла Вільгельма фон Мірбаха. Насправді посла ліквідував Андрєєв. Блюмкін теж стріляв — безрезультатно, але вся слава дісталася саме йому.

З вересня 1918 р. Блюмкін в Україні, брав участь у підготовці теракту проти гетьмана Скоропадського, який не вдався.

У березні 1919 р. потрапив у полон до петлюрівців, звідки якимось дивом вислизнув — ціною здоров'я, зламаних ребер та вибитих передніх зубів. Після місячного лікування у квітні 1919 р. Блюмкін з'явився з повинною у ВЧК у Києві. За вбивство Мірбаха військовий трибунал засудив його до розстрілу. Але, завдяки наркомвоєнмору Леву Троцькому Особлива слідча комісія, за погодженням із Президією ВЦВК та за схваленням голови ВЧК Фелікса Дзержинського, ухвалила рішення про

амністію Блюмкіна, замінивши смертну кару на «спокуту провини у боях по захисту революції». За рекомендацією Дзержинського його прийняли у партію більшовиків.

З 1919 Блюмкін воював на Південному фронті, піднімаючись кар'єрними сходами: начальник штабу, в. о. командира 79 бригади, співробітник Особливого відділу 13-ї армії, потім — у складі Каспійської флотилії.

У червні 1920 р. він був направлений до Персії, де брав участь у прорадянському перевороті в Решті. Після цього став військовим комісаром штабу Глянської Червоної армії, а також брав участь у створенні на базі соціал-демократичної партії «Адалят» Іранської комуністичної партії. Він представляв Персію на Першому з'їзді пригноблених народів Сходу на початку вересня 1920 р. У жовтні 1920 року командував 61-ю бригадою, спрямованою на боротьбу проти військ барона Унгерна.

Після повернення до Москви його направляють на спеціальні курси при Військовій академії Генштабу, де готували працівників посольств та агентуру розвідки для країн Азії. В Академії Блюмкін до знання іврити додав знання турецької, арабської, китайської та монгольської мов. За рекомендацією Дзержинського восени 1923 Блюмкін знову — співробітник Іноземного відділу ОГПУ і одночасно введений до складу Комінтерну для конспіративної роботи. У листопаді був призначений резидентом нелегальної розвідки в Палестині. ОГПУ проробило велику роботу, збираючи для нього єврейські манускрипти, старовинні сувої Тори, списки Талмуду, вилучені із синагог. Заслуги Блюмкіна перед єврейською філологією є неогіненними. Він виїжджав до Одеси, до містечок Проскурів, Бердичів, Меджибіж, де обстежив бібліотеки єврейських молитовних будинків.

У Палестині Блюмкін налагодив контакт із Леопольдом Треппером, майбутнім керівником антифашистської організації та радянської розвідувальної мережі в нацистській Німеччині, відомій як «Червона капела».

У 1924 р. брав участь у придушенні селянського повстання в Грузії та антирадянського виступу чеченців. Повернувшись до Москви, Яків завершив навчання в Академії. Саме там Яків зустрів Тетяну Ісаковну Файнерман, незабаром вони одружилися. Зовнішність Блюмкіна завжди описувалася по-різному. І якщо розглядати його фотографії, не вдається позбутися враження, ніби бачиш на них різних людей.

Багатьма відзначалася схильність Якова до чорної магії, окультизму, він мав рідкісну здатність — володів мистецтвом перетворення; як перевертень, умів змінювати зовнішність.

Блюмкін друкувався в «Правді», писав вірші, був завсідником «Кафе поетів» та «Стойла Пегаса», де збиралася в ті роки вся творча інтелігенція. Він викликав захоплення у поета Миколи Гумільова — чоловіка Ганни Ахматової.

Володимир Маяковський написав на подарований Якову книзі «Дорогому товаришу Блюмочці...». Його бачили у Максима Горького: «буревісник революції» дуже зацікавився «романтиком революції» (так називав Якова поет Вадим Шершеневич). Загальновідома його дружба із Сергієм Есенінім. Вони познайомилися

навесні 1918 р. Тоді чекіст сказав Есеніну: «Я — терорист у політиці, а ти, друже, терорист у поезії!» Коли Есеніна заарештували за хибним доносом, Блюмкін втрутився, щоб взяти його на поруки. У спогадах про Осипа Мандельштама повідомляється, що якось він вирвав у Блюмкіна пачку ордерів на розстріли, які той, похваляючись своєю всемогутністю, підписував, і на очах у компанії друзів розірвав їх.

Незабаром Яків став офіційним ад'ютантом наркома у військових та морських справах Л. Д. Троцького. Виконуючи особливо важливі доручення, він тісно зійшовся з наркомом, ставши літературним редактором його творів.

У 1926 році Я. Блюмкін працює в Монголії головним інструктором з державної безпеки, створює агентуру в Китаї та Тибеті. В 1927 р. його відкликають до Москви.

Окремий розділ життя Якова Блюмкіна — це Центрально-азіатська експедиція художника Миколи Реріха на Тибет.

Розробку операції було доручено начальнику спецвідділу ВЧК Глібу Бокію. Розробником «теорії Шамбали» виступав парапсихолог 1920-х років Олександр Барченко, а виконавцем був призначений Яків Блюмкін.

У книзі «Алтай — Гімалаї» М. Реріх докладно описує свою зустріч із «монгольським ламою», у якому лише згодом розпізнав емісара Москви.

У книзі Олега Шишкіна «Битва за Гімалаї. НКВС: магія і шпигунство» підтверджується, що Яків Блюмкін брав участь в експедиції М. Реріха. Він приєднався до експедиції восени 1925 року під виглядом монгольського лами, і у червні 1926 р. прибув із Реріхом до Москви. За спогадами Н.А. Луначарської-Розенель, саме Блюмкін привів Реріха у гості до наркома освіти А.В. Луначарського.

У Москві результати експедиції оцінили як «незначні», проте Блюмкіна і Бокія нагородили «за представлені докази існування Шамбали».

1928 року Блюмкін — резидент ОГПУ у Константинополі. Курирував весь Близький Схід. Через рік, за завданням Сталіна суперагент безуспішно намагався вчинити замах на колишнього сталінського секретаря Б. Г. Бажанова, який утік за кордон. Влітку 1929-го він прибув до Москви, щоб звітувати про роботу. Його доповідь про становище на Близькому Сході була схвалена членами ЦК та керівником ОГПУ В. Менжинським, який на знак розташування навіть запросив Блюмкіна на домашній обід. Блюмкін успішно пройшов чергове партійне чищення завдяки чудовій характеристиці начальника іноземного відділу ОГПУ М. Триліссера. Партійний комітет ОГПУ характеризує Блюмкіна як «перевіреного товариша». Здавалося б, життя безхмарне.

Але того ж 1929 року, перебуваючи в Константинополі, Блюмкін зустрівся з

висланим із СРСР Левом Троцьким. У бесіді з ним Блюмкін висловив свої сумніви щодо правильності сталінської політики та запитував поради: залишатися в ОГПУ чи піти у підпілля. Троцький переконував Блюмкіна, що, працюючи в ОГПУ, він більше стане в нагоді опозиції.

Виконуючи доручення Троцького зустрітися з його прихильниками в Москві і передати його послання, Яків поділився своїми сумнівами з Лізою Розенцвейг, співробітницею Іноземного відділу ОГПУ з якою у нього були романтичні відносини. Агент Ліза Горська-Розенцвейг (згодом Єлизавета Зарубіна, учасник Манхеттенського атомного проекту) негайно повідомила про наміри Блюмкіна своєму чекістському керівництву. Після консультації з Ягодю, начальником 1-го Головного управління ОГПУ Триліссер не віддав прямий наказ про арешт Блюмкіна, а наказав агенту з'ясувати деталі його співпраці з Троцьким. Задум вдався.

За словами самого Якова, про зустріч із Троцьким та про лист дізнався і Карл Радек, який порадив Блюмкіну негайно йти до канцелярії Сталіна, кається і вимолювати прощення. Зваживши всі «за» і «проти», Блюмкін вирішив «лягти на дно»: бігти в Азію і сховатися там в одному з буддійських монастирів. Яків, у супроводі Лізи поїхали на Казанський вокзал, там з'ясувалося, що поїзд на Схід буде за кілька годин. Це виявилось пасткою, яка завершилася затриманням Блюмкіна. Все має свій кінець — і успіх відвернувся від Якова Блюмкіна на злеті його звершень.

Його катували, били на допитах. Він написав власноручні свідчення на ім'я Якова Агранова з докладним викладом своїх бесід із Троцьким та Левом Сєдовим та із заявою про розрив з опозицією.

З листопада 1929 року справу Блюмкіна було розглянуто на судовому засіданні ОГПУ. Судила «трійка». Формально «трійки НКВС» з'явилися 1937-го. Проте Блюмкіна «трійка» судила вже 1929-го. Ймовірно, це був пілотний проект. Справу розглядали Менжинський, Ягода та прямий керівник Блюмкіна в ІНО Триліссер. Триліссер був проти смертного вироку, решта двоє — за. Страта сталася 8-12 грудня 1929 р. Місце поховання не встановлено.

На страту, за свідченням очевидців, він пішов спокійно, зі словами «Хай живе Троцький!», ставши таким чином першим більшовиком, розстріляним у СРСР. Сталін цінував талановитих шпигунів, міг їм багато пробачити, тільки не троцькізм. За свідченням старого чекіста Георгія Агабекова, Блюмкін «відкинувши пов'язку з очей, сам скомандував червоноармійцям: „По революції, вогонь!“». Ще кажуть, що перед смертю він заспівав «Інтернаціонал».

Рішення «трійки», яка засудила агента, в архівах виявлено, а ось акт про смерть відсутній. Йому було лише тридцять років. Усі численні події цієї унікальної долі сталися за якісь п'ятнадцять років свідомого життя.

Яків Григорович Блюмкін вважав, що Історія обов'язково має поставити його в один ряд якщо не з великими, то, принаймні, з видатними революціонерами, які пожертвували собою заради світлого майбутнього: Декабристи, Микола Кібальчич та Софія Перовська, Степан Халтурін, Іван Калаяв... Невідомо, ким могла б стати ця, безперечно, талановита людина, якщо їй не судилося б народитися на зламі епох.

Наталія Бржестовська

Я. Блюмкін

“ Т О Й ” Х Л О П Ч И К

Уривок з повісті “Час великих очікувань”

**Костянтин
Паустовський**

На дачі у Бабеля жило багато народу: сам Бабель, його тиха і строга мати, рудоволоса красуня дружина Євгенія Борисівна, сестра Бабеля Мері і, нарешті, теща зі своїм маленьким онуком. Все це суспільство Бабель жартівливо і нешанобливо називав «кодлом».

І ось одного з липневих днів у родині Бабеля сталася дивовижна подія.

Для того щоб зрозуміти всю, як кажуть, «сіль» цієї події, треба сказати кілька слів про весілля Бабеля.

Батько Бабеля, метушливий старий, тримав в Одесі невеликий склад сільськогосподарських машин. Старий іноді посилав сина Ісаака до Києва для закупівлі цих машин на заводі у київського промисловця Гронфайна.

У будинку Гронфайна Бабель познайомився з його дочкою, гімназисткою останнього класу Женею, і незабаром почалося їхнє взаємне кохання.

Про одруження не могло бути й мови. Бабель, студент, голодранець, син середнього одеського купця, явно не годився бути чоловіком багатой спадкоємиці Гронфайна.

При першій же згадці про заміжжя Жені старий Гронфайн розстебнув сурдут, засунув руки за вирізи жилета і, похитуючись на підборах, випустив зневажливий і всім зрозумілий звук: «П-с-с-с-!» Він навіть не дав собі труднощів висловити свою зневагу словами: занадто багато честі для цього непоказного студента!

Закоханим залишався лише один вихід – тікати до Одеси.

Так вони й зробили.

А далі все розігралося за старозавітним шаблоном: старий Гронфайн прокляв увесь рід Бабеля до десятого коліна і позбавив доньку спадщини.

Але час минав. Відбулася революція. Більшовики відібрали у Гронфайна завод. Старий промисловець дійшов до того, що дозволяв собі виходити на вулицю голеним і без комірця, з однією золотою запонкою на сорочці.

Але одного разу до будинку Гронфайна дійшла приголомшлива чутка, що «цей хлопчик» Бабель став великим письменником, що його високо цінує (і дружить з ним) сам Максим Горький – «Ви тільки подумайте, сам Максим Горький!», – що Бабель отримує великі гонорари і всі, хто читав його твори, шанобливо вимовляють: «Великий талант!» А інші додають, що заздять Женечці, яка зробила таку гарну партію.

Очевидно, люди похилого віку прорахувалися і настав час миритися. Як не страждала їхня гордість, вони перші простягли Бабелю, висловлюючись фігуально, руки примирення. Ця обставина виявилася в тому, що одного прекрасного дня у нас на 9-й станції несподівано з'явилася люб'язна теща Бабеля – стара Гронфайн, яка приїхала для примирення з Києвом.

Вона була, мабуть, не дуже впевнена в успіху свого делікатного завдання і тому захопила із собою з Києва онука – восьмирічного хлопчика Люсю. Найкраще було цього не робити.

У родині Бабеля тещу зустріли привітно. Але, звичайно, у глибині душі у Бабеля залишилася неприязнь до неї і до старого Гронфайна. А теща, намагаючись заглядати

минулу провину, навіть підлецилася перед Бабелем і на кожному кроці намагалася підкреслити свою прихильність до нього.

Ми з Ізеєю Лівшицем часто снідали вранці у Бабеля, і кілька разів при цьому повторювалася та сама сцена.

На стіл подавали варені яйця. Стара Гронфайн пильно стежила за Бабелем і, якщо він не їв яєць, засмучено питала:

– Бабель (вона називала його не на ім'я, а на прізвище), чому ви не їсте яєчка? Вони вам не подобаються?

– Дякую вам, я не хочу.

– Ви не любите свою тещу? – грайливо говорила стара і заковувала очі. – А я їх варила винятково для вас.

Бабель, далячись, швидко доїдав сніданок і вискакував із-за столу.

Хлопчика Люсю Ізя Лівшиць назвав «той» хлопчик. Що ховалося під цим південним терміном, пояснити майже неможливо. Але кожен із нас у перший же день появи Люсі випробував на власній шкурі, що це справді був «той» хлопчик.

У Люсі з ранку до вечора нестерпно горіли від цікавості тонкі вуха, ніби хтось довго і з насолодою їх драв. Люся хотів знати все, що його не торкалося.

Він шпигував за Бабелем і нами з диявольською пильністю. Втекти від нього було немисливо.

Де б ми не були, через хвилину ми помічали в листі тамарисків або за береговою скелею наскрізь просвічені сонцем Люсині вуха.

Очевидно, від цікавості Люся був неймовірно худий і кістлявий. У нього з неприродною швидкістю шастали на всі боки чорні, схожі на маслини очі. При цьому Люся ставив до тридцяти запитань за хвилину, але ніколи не чекав відповіді.

То був жакливо стомлюючий хлопчик з якимось характером, що скаче. Він заспокоювався лише уві сні.

Вдень він весь час смикався, стрибав, крутився, гримасував, роняв і розбивав речі, гасав з хижими криками по саду, падав, катався на дверях, театральнo реготав, дражнив собаку, нявкав, виривав собі від злості волосся, образившись на когось, гидко вив всуху, без сліз, носив у кишені напівдохлих ящірок з відірваними хвостами та крабів і випускав їх під час сніданку на стіл, жебракував, грубив, і на довершення всіх цих якостей говорив сиплим голосом.

– А це що? – питав він. – А це для чого? А з цієї ковдри можна зробити динаміт? А що буде, якщо випити склянку чаю з морським піском? А хто вам придумав таке прізвище Паустовський, що моя бабуся може її правильно вимовляти лише по обіді? Чи могли б ви схопити конку ззаду за гак, зупинити на повному ході і потягнути її назад? А що, коли з крабів зварити варення?

Легко уявити, як ми любили цього хлопчика. «Виплодок пекла!» – говорив про нього Бабель, і в очах його спалахував синій вогонь.

Сама присутність Люсі так впливала на нервовий стан Бабеля, що він не міг писати. Він відпочивав від Люсі у нас на дачі і стогнав від знемоги. Він говорив Люсі «діточка» таким голосом, що в цього хлопчика, якби він хоч щось розумів, волосся мало б заворушитися на голові від страху.

Спекотні дні змінювали один одного, але не було помітно навіть віддалених ознак від'їзду тещі.

– Все загинуло! – стогнав Бабель і хапався за голову. – Все пропало! Череп гуде, як мідний казан. Наче це отвір пекла з ранку до вечора б'є по мені палицею!

Всі ми ламали голову над тим, як позбавити Бабеля від Люсі та його медоточивої бабусі. Але, як це часто буває, Бабеля врятувала щаслива нагода.

Якось рано-вранці я зайшов до Бабеля, щоб, як ми домовилися з вечора, разом іти купатися.

Бабель писав за невеликим столом. У нього був зацькований вигляд. Коли я увійшов, він здригнувся і, не оглядаючись, судорожно почав запихати рукопис у шухляду столу і мало не порвав її.

– Фу-у! – Зітхнув він з полегшенням, побачивши мене. – А я думав, що то Люська. Я можу працювати, тільки поки це чудовисько не прокинеться. – Бабель писав хімічним олівцем. Я ніколи не міг зрозуміти, як можна писати цим блідим і твердим, як залізний цвях, олівцем. На мою думку, все написане хімічним олівцем виходило гірше, ніж написане чорнилом.

Я сказав про це Бабелю. Ми засперечалися і прогавили ті кілька секунд, безумовно рятівних для нас, коли Люся ще не підкрався коридором. Якби ми не сперечалися, то могли б вчасно втекти.

Коли Люся переможно увірвався до кімнати, він одразу кинувся до письмового столу Бабеля, щоб відкрити скриньку (там, як він припускав, були заховані найцікавіші речі), але Бабель спритно вивернувся, встиг закрити скриньку на ключ, вихопити ключ із замка і сховати його в кишеню.

Після цього Люся почав хапати по черзі всі речі зі столу та питати, що це таке. Нарешті він почав виривати у Бабеля хімічний олівець. Після короткої боротьби це йому вдалося.

– А-а! – закричав Люся. – Я знаю, що це таке! «Олівець-барабаш, все, що хочеш, те й маж!».

Бабель затремтів від огиди, а я сказав Люсі:

– Це хімічний олівець. Віддай його зараз Ісааку Еммануїловичу! Чуєш!

– Хімічний, технічний, драматичний, лайливий! – заспівав Люся і застрибав на одній нозі, не звернувши на мене жодної уваги.

– О боже! – Простогнав Бабель. – Ходімо швидше на берег. Я більше не можу.

– І я з вами, – гукнув Люся. – Бабуся мені дозволила. Хочете, я приведу її сюди і вона сама вам скаже?

– Ні! – проридав Бабель змученим голосом. – Тисячу разів ні! Ходімо!

Ми пішли на пляж. Люся пірнав біля берега, пирхав і пускав бульки. Бабель пильно стежив за ним, потім схопив мене за руку і сказав пошепки, як змовник:

– Ви знаєте, що я помітив ще там, у своїй кімнаті?

– Що ви помітили?

– Він відламав кінець від хімічного олівця і засунув собі у вухо.

– Ну, і що ж? – Запитав я. – Нічого особливого не буде.

– Не буде так не буде! – похмуро погодився Бабель.

Коли ми, викупавшись, ішли додому, Люся почав танцювати, кривлятися і співати.

– Я вас благодаю, – сказав мені Бабель змученим голосом, – дайте цьому байстрюку по шиї. Інакше за себе не відповідаю.

Люся, мабуть, почув ці слова, відбіг від нас і знову закричав!

– У-у-у, зараза! – стиснувши зуби, прошепотів Бабель. Я ніколи не чув такої ненависті в його голосі. – Ще один день, і я або збожеволю, або повішусь.

Але вішатися не довелося. Коли всі сиділи за сніданком, Люся схопився за вухо і почав кататися по підлозі.

З вуха Люсі текла мерзена і темна жижа. Паніка охопила весь будинок. Бабель сидів, ніби заціпенів, а Люся кричав:

– Боляче, ой, боляче, ой, боляче!!

Я хотів втрутитися і сказати, що Люся бреше, що ніякого болю немає, що Люся набрав собі у вуха води, а перед цим засунув собі у вухо...

Бабель стиснув мою руку під столом:

– Ні слова! Мовчіть про хімічний олівець.

Теща плакала. Мері витирала вату фіолетову рідину. Мати Бабеля вимагала, щоб Люсю одразу везли до Одеси до професора з вуха, горла та носа.

Тоді Бабель шпурнув на стіл серветку, перекинув чашку з недопитим чаєм і закричав:

– Мамо, ви збожеволіли! Ви ж заріжете без ножа цього хлопчика. Хіба лікарі в Одесі? Шарлатани! Усі до одного! Ви ж самі чудово знаєте. Коновали! Невігласи! Вони починають лікувати бронхіт і роблять із нього крупозне запалення легень. Вони виймають з вуха якогось комара і влаштовують прорив барабанної перетинки.

– Що ж мені робити, о господи! – Закричала мадам Гронфайн, впала на коліна, підняла руки до неба і заридала. – О господи, розплющ мені очі, що ж мені робити!

Люся бив ногами по підлозі і вив на різні голоси. Він помітно охрип.

– І ви не знаєте, що робити? – гнівно спитав Бабель. – Ви? Природна киянка? У вас же у Києві живе світове світило по вуху, горлу та носу. Професор Грінблат. Тільки йому можна довіритися. Моя порада: везіть дитину до Києва. Негайно!

Бабель подивився на годинник.

– Потяг за три години. Мері, перев'яжи Люсі вухо. Одягайте його. Я проведу вас на вокзал і посаджу в поїзд. Не хвилюйтеся.

Теща з Люсюю та Бабелем поїхала стрімко. Відразу ж після їхнього від'їзду Євгенія Борисівна почала без жодної причини реготати і дореготалася до сліз. Тоді мене осяяло, і я зрозумів, що історія з київським світилом була чистою імпровізацією. Бабель розіграв її, як першокласний актор.

З тих пір тиша і світ зійшли на 9 станцію Фонтану. Усі ми знову відчули себе розумними істотами. І знову повернулося втрачене відчуття міцно настоящего на жарі та запаху водоростей одеського літа.

А за тиждень прийшов лист від тещі.

“Як ви вважаєте? – писала вона обурено. – Що встановив професор Грінблат? Професор Грінблат встановив, що цей негідник засунув собі у вухо шматок хімічного олівця. І нічого більше. Нічого більше, жодної смітинки. Як це вам подобається?”

Я к п е р е ж и т и с п е к у

Шановні читачі!

В даний час фонд World Jewish Relief здійснює програми з адаптації до зміни клімату в таких країнах, як Непал, Ефіопія та Бангладеш. Відповідно, наша колега – керівник цієї програми – зацікавилася, чим ми можемо допомогти учасникам наших програм у Східній Європі, у підготовці до зміни клімату.

Спекотна погода у вашому регіоні стає все частіше, а люди похилого віку – особливо вразливі через ризики для здоров'я. Багато інших захворювань, характерних для людей похилого віку, посилюються реакцією тіла на спеку, проте теплового удару або зневоднення легко уникнути.

Тому ми написали **Короткий посібник (для кураторів, патронажних працівників, родичів тощо) і окремо для клієнтів «Поради: Як пережити спеку»**.

Надалі, якщо буде достатньо цікаво, ми могли б організувати зум-вебінар, присвячений цій темі.

Аліса Грейдер

Старший спеціаліст програм для людей похилого віку.

«Поради: Як пережити спеку» — це проведення дій, які рятують життя, щоб підтримати та розширити можливості людей.

З добрими побажаннями,

Ірина Верведа.

Благодійний фонд "Хесед Шаарей Ціон".
Керівник проекту волонтерів «Крила доброти». Відділ «Мокед Лакашиш».

Програмний директор

Керівник проекту

Що таке екстремальна спека?

• Спекотні дні — у різних країнах встановлені температурні порогові, при досягненні яких оголошуються "спекотні дні". У Європі це зазвичай **30°C**.

• Теплова хвиля — тривалий період спекотної погоди, що відповідає очікуваним

умовам у цій місцевості в цю пору року, що може супроводжуватися високою вологістю. Ці умови викликаються погодними системами високого тиску, тому можуть тривати кілька днів чи тижнів.

Екстремальна спека небезпечна для всіх, оскільки вона може викликати все більш серйозні захворювання.

Зневоднення • може викликати запаморочення, головний біль, темно-жовту сечу та сухість у роті • пийте рідину.

Теплова судом • Потрібно пити розчини для пероральної регідратації, які містять електроліти.

Теплове виснаження • перемістіться в більш прохолодне місце, наприклад, у кімнату з кондиціонером або в тінь, або охолодіть приміщення, якщо перемістити їх неможливо. • зніміть весь непотрібний одяг, наприклад куртки чи шкарпетки.

• допоможіть їм випити регідратаційний напій або прохолодну воду.

Тепловий удар • Втрата здатності потіти — пізня і важка ознака теплового удару. Викличте термінову медичну допомогу. • заохочуйте їх пити прохолодну рідину, якщо люди свідомі. • не давайте їм аспірин чи парацетамол.

У списку найбільш уразливих — такі групи населення:

• Люди старше від 65 років.

• люди з хронічними захворюваннями, зокрема, із серцево-судинними захворюваннями, будь-якими проблемами із серцем/диханням, діабетом, захворюваннями ниркової системи, нирковою недостатністю, камінням у нирках, хворобою Паркінсона або проблемами з рухливістю, деменцією, хворобою Альцгеймера, алкоголізмом, шизотипічними та маревними розладами.

Щоб допомогти людям похилого віку під час спеки треба підвищувати поінформованість:

• Поясніть, як отримати доступ та інтерпретувати прогнози погоди та попередження про екстремальну спеку.

• Переконайтеся, що люди похилого віку розуміють, що ліки, які вони приймають, можуть зробити їх більш сприйнятливими до спеки, наприклад, сечогінні засоби.

• затіняйте вікна, що виходять на південний бік, віконницями, навісами чи рослинами. • закривайте вікна, коли зовнішня температура вище внутрішньої. • закривайте будь-які жалюзі та штори — це утримує холодне повітря всередині приміщення, а гаряче — зовні. • закривайте та затіняйте вікна рано вранці, щоб тепло не накопичувалося. • відкривайте вікна, коли зовні повітря холодніше, ніж усередині.

• використовуйте вентилятори, якщо температура навколишнього середовища нижче 35°C — якщо температура вища, вентилятори можуть підвищити температуру тіла. Надавати рекомендації, технічну чи фінансову допомогу, щоб зберегти їхнє тіло холодним.

• рекомендується носити легкий одяг, що вільно сидить, який вбирає піт і запобігає подразненню шкіри.

• мінімізуйте перебування на сонці з 11 до 15 годин (найспекотніший час дня).

• заохочуйте використання захисного крему.

• регулярно приймайте прохолодний душ, ванну або мийте тіло. • використовуйте холодні пакети та обгортання, рушники, мочалки, ванни для ніг.

• подавайте холодну їжу, особливо салати, фрукти.

• заохочуйте регулярне пиття, переважно воду чи фруктовий сік, не рекомендується вживати алкогольні напої чи напої з високим вмістом цукру.

• заохочувати людей "багато пити" — це означає споживання такої кількості води, яка потрібна для поповнення дефіциту рідини приблизно на 150%. Ідеальними варіантами є вода, чай, фруктові соки/компоти.

Існує два типи інформації, на яку слід звернути увагу:

• 1. Сезонні прогнози, або "перспективи", які за кілька місяців попереджають про те, що майбутнє літо чи зима будуть холоднішими/теплішими, ніж у середньому.

• — <https://www.meteoblue.com/> або місцева метеорологічна служба.

• 2. Прогнози погоди — попереджають про систему високого тиску і, отже, про майбутню теплову хвилю приблизно за 7-14 днів.

Поради: як пережити спеку

1. Пийте багато — навіть якщо вам не хочеться пити. Це може бути вода, чай, компот і т.д. У спеку організм втрачає більше рідини, тому легко стати зневодненим.

2. Якщо у вас настане зневоднення, подумайте про те, щоб додати до пиття солі для перорального зволоження, які допоможуть заповнити втрачені електроліти.

3. Тримайтеся подалі від сонця, особливо в найспекотніші дні.

4. Перенесіть фізичну активність на більш прохолодний час доби.

5. Якщо температура повітря не перевищує 35 градусів, використовуйте вентилятор, щоб створити легкий вітерець.

6. Носіть вільний одяг світлих тонів, що не викликає подразнення.

7. Використовуйте постільну білизну та подушки світлих тонів.

8. Приймайте прохолодні ванни чи душ.

9. Прикладайте до шиї прохолодні вологі серветки.

10. Їжте холодну їжу, наприклад, салат чи фрукти.

Проекту "Кешер дорот" — два роки!

У відповідності до проекту "Кешер дорот" учасники програми реалізували чудову ідею, яку запропонувала волонтер Дитячої програми Ольга Сіреніна. Вона провела майстер-класи зі створення подушок-сердечок. Ці майстер-класи вийшли дуже душевні та проникливі у всіх сенсах цього слова, оскільки ми не просто шили подушки, а й наповнили свою працю глибоким змістом, в якому об'єдналися корисність і естетичне сприйняття. Всі учасники мали можливість висловити один одному побажання, котрі були записані на клаптиках тканини і зшиті з намистинкою-сердечком, що символізує любов і єдність нашої великої сім'ї, яка створилася завдяки проекту. Потім усі учасники отримали ці енергетичні подушечки (вони братимуть їх до

рук і нащупуватимуть намистинку, повертаючись думками в цей день і переживатимуть знову ці неповторні емоції, коли вони висловлювали один одному багато чудових побажань, у тому числі любові та поваги. Такими душевними майстер-класами ми відсвяткували два роки від дня створення нашого проекту і символічно подарували серце кожному учаснику! Та коли вони поділилися своїми враженнями від цих зустрічей, то, не домовляючись, казали, що мали **почуття та емоції**, схожі з тими, які люди відчувають у дні народження, отримуючи море найтепліших і найпрекрасніших побажань.

Проект підтримується JDC www.jdc.org

Світлана Новаковська

Семінар "Догляд вдома"

З 15 по 18 липня для соціальних працівників патронажної служби Хесед був проведений навчальний семінар за програмою "Догляд вдома", на якому були детально розглянені особливості роботи з людьми похилого віку, а також пояснювались методики з реабілітаційним та допоміжним обладнанням. Подібні семінари проводяться регулярно. На цьому семінарі пройшли навчання 30 працівників.

У програмі докладно розглядалися особливості догляду за літніми людьми та затверджені правила догляду за програмою "Догляд вдома".

Особлива увага приділялася питанням професійної етики поведінки патронажних працівників під час спілкування з людьми похилого віку з урахуванням психологічного стану та стану здоров'я, вивчалися проблеми сну, харчування та догляд за людьми, які страждають на цукровий діабет.

Однією з тем семінару була профілактика побутового травматизму, також докладно вивчалися види реабілітаційного та допоміжного обладнання. Клієнтам з діагнозом інсульт приділялася особлива увага.

В Хеседі дуже гостро стоїть питання догляду за лежачими та малорухливими, профілактика пролежнів. Дуже часто клієнти страждають на хворобу Альцгеймера. Тому необхідно враховувати ці особливості під час роботи з ними. Це докладно вивчалось на семінарі.

Не менш важливе питання - це робота з вмираючими. Тому особливості та специфіка даних методик викладалася в рамках проведення цього семінару.

Хочемо подякувати лекторові Леї Векслер за проведення дуже цікавого та корисного семінару.

Леонід Міжевський

ВОЛОНТЕРСЬКА ВІТАЛЬНЯ

Проект "Крила доброти"
Рубрику веде Віра Шаховцева

ЛЮДИ "ЗОЛОТОГО ВІКУ"

Початок у № 196

Як уникнути інсульту сьогодні

Зайва вага. Цей фактор збільшує ризик виникнення інсульту вдвічі. Серце змушене працювати із великим навантаженням. Збільшується м'язова маса серця, працюючого на межі своїх можливостей. Таке навантаження призводить до виснаження резервів серця, виникає ризик ішемії. Ми звикли харчуватися смачно: наша їжа містить надмірну кількість солі, цукру та транс жирів. Часу на спорт, щоб спалити зайві калорії, ми виділяємо недостатньо, або ведемо сидячий спосіб життя. Все це призводить до збільшення жиру в організмі і змушує страждати на м'язи серця. Наш організм влаштований так, що кровопотік насамперед забезпечує киснем і поживними речовинами відкладення жиру, а інші речовини вирушають до серця та інших органів. Це призводить до серцевих захворювань, які збільшують ризик інсульту. Тому до реабілітаційного центру переважно потрапляють пацієнти із зайвою вагою. Втрата хоча б 5-10 кг суттєво знижує ризик не тільки інсульту, а й хвороб серцево-судинної системи. Індекс маси тіла не повинен перевищувати 25. Розраховується він за простою формулою: вагу ділимо на зріст у квадраті.

Діабет. Цукровий діабет 1 або 2 типу часто супроводжується надмірною масою тіла, високим рівнем цукру та холестерину в крові, а також високим кров'яним тиском. Зміни та ураження судин головного мозку при діабеті збільшують ризик розвитку інсульту у 2,5 рази. З підвищенням рівня цукру в крові стінки судин звужуються, стають крихкими, що підвищує ймовірність ішемічного інсульту. Необхідно контролювати рівень цукру в крові, дотримуватись дієти та приймати протидіабетичні препарати (мал. 9).

Мал. 9

Похилий вік. З віком у людей кровоносні судини в мозку стають слабшими та менш гнучкими, що робить їх більш сприйнятливими до пошкоджень і розриву. Крім того, з'являються багато інших факторів, які збільшують ризик інсульту: високий кров'яний тиск, діабет та хвороби серця. Саме тому для людей похилого віку важливо зробити кроки, щоб знизити ризик інсульту. Основні способи зробити це – постійне управління хронічними захворюваннями, здорове харчування та регулярні фізичні вправи (мал. 10).

Мал. 10

Надлишок жирів тваринного походження у раціоні, підвищений холестерин. Нераціональне харчування є причиною 25% усіх інсультів. Надлишок жирів, білків та солі – у 99% «винуватець» підвищеного тиску, а значить, і інсульту. Інакше кажучи, люди з високим тиском перебувають у групі ризику у порівнянні з людьми, які правильно харчуються. Тому домагайтесь збалансованого харчування з переважанням овочів, фруктів, кисломолочних і морепродуктів і помірною кількістю білка. Зведіть до мінімуму вживання насичених жирів (тобто жирів тваринного походження) (мал. 11).

Відомо, що їх надлишок може спричинити підвищення рівня холестерину в крові, що у свою чергу викликає утворення бляшок на стінках судин, що у свою чергу призводить до підвищення тиску та ризику виникнення серцево-судинних захворювань (мал. 12). Це основна причина

атеросклерозу та прямий шлях до виникнення інсульту. Зменшити рівень холестерину в крові можна підбором спеціальної дієти та щоденними фізичними вправами. У серйозніших випадках лікарі призначають спеціальні препарати. Найбільш небезпечні для здоров'я трансжири – промислово перероблені у твердий маргарин рослинні олії. Навіть 2 г трансжирів на день збільшують ризик деяких захворювань, зокрема онкологічних. До промислових трансжирів відносять маргарин та його похідні під різними назвами: гідрогенізований жир, спред, олійний продукт. Тому варто обмежити споживання ковбаси, маргарину, промислової випічки, солодощів, майонезу та інших подібних соусів, продуктів, смажених у фритюрі. Дуже важливо знизити щоденне споживання солі та нормалізувати питний баланс. Вода допомагає виводити шкідливі речовини з організму. При достатній кількості води, що вживається, сеча повинна

мати світло-жовтий колір, бути прозорою і не мати запаху.

Тромбофлебіт нижніх кінцівок (мал. 13) – це найпоширеніше

Мал. 13

судинне захворювання, пов'язане із запаленням стінок вен та подальшим утворенням тромбу. Головна небезпека тромбофлебіту – відрив тромбу та його міграція зі струмом крові у судини головного мозку. Судини блокуються, розвивається інсульт. Люди з тромбофлебітом та підвищеною в'язкістю крові повинні приймати протитромбозні препарати. Відсутність своєчасного та правильного лікування може призвести до серйозних наслідків. Основною причиною формування згустків крові є малорухливий спосіб життя.

Мал. 14

Малорухливий спосіб життя (гіподинамія) (мал. 14). Хворобою гіподинамія не є. Її відносять до факторів ризику, що провокує розвиток захворювань усіх систем та органів, але насамперед серця, судин та опорно-рухового апарату. У багатьох людей у всьому світі спосіб життя став малорухливим. Вони по 8-10 годин проводять біля телевізора, комп'ютера чи телефону, мало ходять пішки та майже не займаються спортом. Малорухливий спосіб життя не дозволяє виводити шкідливі речовини з організму. Все це призводить до швидкого погіршення стану здоров'я. Гіподинамія – основна та безпосередня причина багатьох небезпечних хронічних захворювань: серцево-судинних, кровообігу, гіпертонії, діабету, остеопорозу, ожиріння та ін. Малорухливий спосіб життя збільшує ризик розвитку інсульту. Навіть найпростіша ранкова зарядка сприятливо вплине на організм. Щоденна годинна прогулянка, ходьба сходами замість їзди на ліфті, розмови по телефону стоячи або ходячи по кімнаті, регулярні фізичні вправи, зроблять організм міцнішим і витривалішим, покращать загальний стан вашого здоров'я та знизять ризик інсульту. Мінімальне фізичне навантаження має становити 10 тисяч кроків на день.

Далі буде

Новини світу, України, Одеси

Нідерланди дозволили передачу Україні 24 літаків F-16.

34% росіян схвалюють ядерний удар по Україні, 77% підтримують дії армії РФ.

На виборах у Британії перемогла опозиційна Лейбористська партія на чолі з Кіром Стармером, який став новим прем'єр-міністром.

Учені-представники з 61 університету Європи та США підписали відкритий лист, у якому закликали не запрошувати Україну стати членом НАТО через ризик війни Альянсу з Росією.

У Вашингтоні пройшов 75 ювілейний саміт НАТО. На ньому погодили план фінансування оборони України на 2025 рік у розмірі 40 мільярдів євро. Головне рішення саміту – необхідність зміцнення збройних сил і розвитку оборонної промисловості країн Альянсу, щоб бути готовим до відбиття російської агресії.

У Польщі для участі в Українському легіоні зареєструвалися кілька тисяч осіб.

Трампа офіційно став кандидатом у президенти США від Республіканської партії. Кандидатом у віцепрезиденти США він обрав сенатора Венса, який раніше постійно критикував допомогу Україні.

ЄС продовжив економічні санкції проти Росії ще на півроку.

Президент Єврокомісії Урсула фон дер Ляен заявила, що ЄС має створити загальноєвропейську систему ППО.

Президент США Джо Байден заявив, що виходить із президентських перегонів: «Настав час передати факел наступному поколінню».

Україна відмовилася від участі в засіданні Радбезу ООН під головуванням Росії, скликаного для «засудження» військової допомоги Києву.

Кількість робітників-українців стрімко скорочується через війну. Роботодавці в Україні почали запрошувати на роботу іноземців, оскільки в країні зараз дефіцит українських працівників.

Станом на початок липня поточного року російська армія випустила по Україні 2277 дронів-камікадзе. Рівень їхнього перехоплення силами ППО сягає 86%.

МВФ схвалив виділення Україні 2,2 млрд доларів. Їх спрямують на бюджетну підтримку і забезпечення ППО.

До початку липня в Україну з російської неволі повернули вже 33 10 осіб.

За 10 місяців роботи вантажообіг портів Великої Одеси досяг рекордних 55 млн тонн, зокрема 37,4 мільйона тонн агропродукції. Завантажено 1954 судна, що забезпечують доставку товарів до різних куточків світу.

НЕОРДИНАРНІ ОСОБИСТОСТІ

ВІН ПЕРЕМІЖ ХОЛЕРУ ТА ЧУМУ

Михайло Гаузнер

Одна з статей, які використав при підготовці цього нарису, має назву «Найкраща людина за всю історію людства», інша — «Найневідоміша людина». Здавалося, це написано про різних людей. Однак, і в них, і в запропонованому увазі читачів тексті йдеться про один і той же персонаж.

Герой цього нарису народився 3 березня 1860 р. в Одесі в сім'ї вчителя казенного єврейського училища Арона Хавкіна та його дружини Розалії Дувід-Айзіковни Ландсберг, дочки вчителя давньоєврейської мови в тому ж училищі. При народженні одержав ім'я Маркус-Вольф.

З ранніх років він відрізнявся блискучими здібностями, неймовірною працелюбністю, чіткою спрямованістю інтересів. У 1879 р., закінчивши гімназію в Бердянську, Хавкін вирушив до Одеси та вступив на факультет природознавства Імператорського Новоросійського університету. Серед його професорів та наставників був І. І. Мечников, згодом нобелівський лауреат, якого часто називають одним із батьків імунології.

У студентські роки Володимир вступив у гурток революціонерів-народників, за що його двічі виключали з університету та кілька разів піддавали арештам. У 1881 р. у Новоросійському університеті група студентів освістала декана юридичного факультету за реакційні висловлювання. Трьох головних винуватців було вирішено виключити; серед них — студент другого курсу Хавкін. Володимира цього разу відстояли — за нього клопотав Мечников.

Як єврей, Хавкін не мав можливості вести наукові дослідження у Росії. Університетське керівництво, прагнучи відкрити талановитому студенту дорогу до наукової кар'єри, запропонувало йому прийняти православ'я. Проте Володимир відхилив цю пропозицію.

У 1884 р. після блискуче складених іспитів та захисту дисертації Хавкін став кандидатом природничих наук, але його взяли працювати тільки препаратором у зоологічному музеї.

Через рік за рекомендацією Мечникова Хавкін стає співробітником Пастерівського інституту в Парижі та починає розробляти ефективні вакцини та сироватки для профілактики та лікування інфекційних захворювань. Його науковими дослідженнями керував сам великий Луї Пастер, творець вакцини проти сказу та сибірки.

Молодий учений напружено працював, проводив експерименти на сотнях лабораторних тварин. Результати його роботи щодо щеплення ослабленого холерного вібриона стали відомі після того, як він потай від інших співробітників інституту ввів собі під шкіру першу ослаблену протихолерну вакцину. Доза у багато разів перевищувала ту, якою він раніше вакцинував лабораторних тварин. Відразу підскочила температура, розболілася голова, почалося нездужання, лихоманка. Проте вчений не залишив лабораторію.

А через шість днів Хавкін зробив собі ін'єкцію препарату із живих, не ослаблених холерних вібрионів. Цей день — 25 липня 1892 р. — став одним із ключових у світовій медицині. Потім він повторив свій досвід ще на трьох добровольцях. Так була доведена не тільки безпечність вакцини для людини, а й її найбільша цінність для порятунку життів мільйонів людей.

За тиждень скромний науковий співробітник став знаменитістю. Повідомлення про хавкінську вакцину з'явилися в газетах майже всіх країн світу, зокрема Росії, де на той час поширювалася епідемія холери.

Хавкін заявив, що готовий негайно виїхати до Петербургу, щоб продемонструвати російським лікарям метод вакцинації проти холери. Здавалося, що країна, яка втратила від холери за рік триста тисяч життів, має вітати приїзд творця запобіжної вакцини.

Але від послуг Хавкіна відмовилися, і до Парижа було офіційно повідомлено, що приїзд до Росії уродженця міста Одеси Володимира Аароновича Хавкіна, тридцяти двох років, єврейського віросповідання, колишнього народника, видавався «відповідним інстанціям» вкрай небажаним.

У Британській Індії лютувала чергова епідемія холери, смерть викошувала цілі села. Лондон запропонував вченому вирушити до Індії та обійняти там посаду Державного бактеріолога Британської імперії.

Влітку 1893 р. Володимир Хавкін прибув до Калькутти, де негайно зустрів запеклий опір із боку медиків-британців — «ефективність вакцини не доведена ні на людях, ні навіть на тваринах, це небезпечно», тощо.

Треба було переконати індійців, що вакцина не є небезпечною і це — єдиний засіб для їхнього порятунку. Ось тільки один із багатьох випадків. В одному з сіл знайшли двох холерних хворих. Четверо лікарів-індійців, які допомагали Хавкіну, заспокоювали і вмовляли своїх співвітчизників. Але з натовпу почулися погрози, полетіло каміння. Медикам, здавалося, залишалося лише тікати.

І раптом, серед неймовірного галасу, білий лікар... почав роздягатися. Він спокійно зняв сюртук, витяг з-за пояса край сорочки і оголив правий бік. Лікар-індієць, відразу зрозумівши, в чому справа, приготував шприц і встромив у тіло Хавкіна голку. Це сталося так несподівано, що селяни миттєво затихли.

Потім Хавкін почав у всіх на очах прищеплювати своїх супутників. Після цього знайшлися сміливці, які погодилися зазнати деякого болю, щоб не заразитися страшною хворобою. Пізніше в селі від холери померло ще дев'ятеро людей, але жоден з вакцинованих Хавкіним навіть не захворів.

Всього за три місяці він налагодив масове виробництво своєї вакцини проти холери, яка, безсумнівно, виправдала сподівання, що покладалися на неї. Щоправда, вона не завжди оберігала від зараження, але, зазвичай, рятувала від смерті. Щеплення отримали 42 тисячі осіб, більшу частину їх зробив сам Хавкін. У перші ж чотири дні всі щеплені отримували несприйнятливості до холери. Смертність знизилася на 72 відсотки.

У 1896 р. у Бомбей з'явилася бубонна чума. Безладна втеча звітів сотень тисяч наляканих людей змусила уряд замислитися. Серед перших вжитих урядом адміністративних заходів було відраження Хавкіна на боротьбу із чумою. Епідемія поширювалася, і лікар дуже поспішав — адже він мав спробувати вперше у світі створити протичумну вакцину!

Лікар працював по 14 годин на добу, йому доводилося постійно перебувати в контакті зі смертельними дозами чумних бактерій, що клубилися в лабораторних судинах та були відокремлені від людей лише тонкою скляною стінкою.

Вчений приїхав до ураженого чумою Бомбею з готовим планом дій: якщо ввести в тіло здорової людини невелику кількість

ослаблених або вбитих збудників хвороби, організм виробить речовини, що опираються інфекції, що впровадилася. Виникне імунітет, несприйнятливості навіть до великих доз живих і активних збудників. Слід було вирішити, які дози вакцини необхідні людям, і навіть встановити, який біль, температура, слабкість очікує тих, кого він мав прищепити.

Але для цього треба зробити щеплення людям. Хто ризикне першим ввести собі препарат, в якому хоч і не залишилося живих мікробів, проте збереглася вбивча чумна отрута? Життєві й наукові принципи не дозволили Хавкіну ставити на карту чиєсь життя. Вчений вчинив так, як уже одного разу зробив — дію чумної отрути він випробував на собі. Менш ніж через три місяці дослідів Хавкін ввів собі дозу в чотири рази більшу за ту, що згодом вводилася жителям Бомбея, але таким чином він хотів з'ясувати безпечну дозу вакцини.

Потім було зроблено друге щеплення. Хавкін зі спокійною мужністю почав чекати своєї долі. Через годину чи дві в нього почався гарячковий стан. Він легко виявив у себе добре відомі йому симптоми чуми. Через дев'ять годин температура піднялася до 38,9°, почався страшний біль. Але поступово самопочуття лікаря покращувалося, і йому стало ясно, що протичумна вакцина була створена та працює!

Хавкін, що цілими днями перебував у чумних осередках, ризикував заразитися більше, ніж хтось інший. Він не відмовлявся працювати у кварталах, де епідемія вбивала людей через одного. Значною мірою, цю сміливість надавала йому віра у рятівний ефект вакцини. Згодом він написав: «У Бомбей не помер від чуми жоден прищеплений нашою вакциною європеєць. Жоден!»

Хавкін передав свою вакцину для відкритого масового виробництва, вона почала повсюдно застосовуватися, і епідемію чуми було зупинено.

Чи існувала в Англії газета, яка влітку 1899 р. хоча б кількома рядками не відзначила приїзд до Лондона відомого бактеріолога доктора Хавкіна? На честь досягнень вченого в Лондоні було влаштовано прийом, королева Вікторія нагородила Хавкіна найвищим орденом Британської імперії.

Але не всіх влаштовувало таке зізнання. В Індії проти Хавкіна тривала боротьба — відкрита, а найчастіше прихована. Одне з багатьох звинувачень звучало так: Хавкін упорскує людям отруту, щоб підірвати довіру індійців до англійського уряду, послабити здоров'я народу та зменшити його чисельність.

Кульмінацією цієї боротьби став кривавий наклеп на лікаря, пов'язаний із трагедією в селі Малковале, коли лікаря звинуватили у причетності до смерті 17 місцевих жителів. У 1904 р. через підступи заздрісників і ворогів Хавкін був остаточно вигнаний з посади директора бактеріологічної лабораторії і залишився без роботи.

Після 11 років праці та самовідданій боротьби йому залишалося лише одне — залишити Індію, свою другу батьківщину. Хавкін відплив у Лондон і... зник. Три роки

ніхто нічого не чув про нього. Індійський уряд не зміг відшукати його, щоб вибачитися у зв'язку з визнанням його повної невинності, і змушений був повідомити про це через газети. У 1907 р. Хавкін повернувся до Індії, працював у Калькутті, але не зміг забути несправедливості.

Почавши свій шлях у Бомбей, протичумна вакцина Хавкіна набула поширення в усьому світі. За сорок років були прищеплені і тим самим убереглися від смерті понад тридцять п'ять мільйонів людей. За 60 років Інститут Хавкіна розіслав 270 мільйонів доз протичумної вакцини, метод виготовлення якої розроблений засновником інституту залишився майже незмінним до цього дня.

Досягнувши пенсійного віку, в 1915 р. Хавкін назавжди залишив Індію і оселився у Франції. Спосіб життя, який вів Володимир Ааронович, був гранично скромний, навіть аскетичний. Свої кошти, завдяки високій платні, яку він отримував, Хавкін витрачав на філантропічні цілі, анонімно допомагаючи благодійним товариствам.

У своєму заповіті він спеціально обмовив субсидії єшивам та початковим релігійним школам («талмуд-тора») у Польщі, Галичині, Румунії, Литві, Угорщині та інших країнах Східної Європи.

У 1925 р. індійський уряд на знак поваги до великого вченого перейменував лабораторію в Мумбаї в Інститут імені «Махатми (це слово індійською означає «велика душа») Хавкіна». Біля входу до Інституту встановлено пам'ятник рятівнику індійців від холери та чуми.

Восени 1927 р. вчений побував на батьківщині, в Одесі. Тут він відвідав до болю знайомі місця — будинок №38 по вулиці Коблевській, в якому жив студентом, і сусідній будинок, в якому колись містилася перша в Російській імперії та друга у світі Пастерівська станція. Побував він і в Університеті.

Помер великий учений 26 жовтня 1930 року у Швейцарії, похований у Лозанні. День смерті Хавкіна став в Індії Днем глибокої національної жалоби. Так добігло кінця життя «найвідомішої людини», Володимира Хавкіна, — самотнього мандрівника і самітника без сім'ї та дітей, великого вченого, про якого так мало знає освічений світ.

В Одесі та Бердянську ім'ям Володимира Хавкіна названо вулиці, у Бердянську встановлено його бюст.

Володимир Хавкін не лише не удостоївся Нобелівської премії, а й практично не залишився в людській пам'яті. Він долав недоброзичливість, відсталість, консерватизм, нерозуміння, заздрість, інколи — підлість і злість, вимотував себе напруженою роботою, ризикував здоров'ям, а часом і життям, бо вірив у правильність і необхідність своїх вчинків. Нічого на показ, просто інакше не міг. Саме такі справжні люди, а не самозакохані крикуни, які закликають йти «єдино правильним шляхом», роблять історію.

Джерела: Вікіпедія, статті Я. Любарської «Феномен доктора Хавкіна», М. О. Поповського «Доля доктора Хавкіна», В. Алабая «Доктор Хавкін. Найвідоміша людина», книги Д. Маркіша «Махатма», М. Клеймана «Роздуми про епідемію», М. Дігілова «Найкраща людина за всю історію людства», М. Сорочкіна «Між вірою та розумом: великий бактеріолог Володимир Хавкін», та ін).

В. Хавкін

Країна Поезія

Іван ФРАНКО
(1856–1916)

Видатний поет, прозаїк, драматург, літературний критик, публіцист, перекладач, науковець, громадський і політичний діяч. Доктор філософії (1893), доктор габілітований (1895), дійсний член Наукового товариства імені Т. Шевченка (1899), почесний доктор Харківського університету (1906). Член Всеукраїнського Товариства «Просвіта». Народився 1856 року в селі Нагуєвичі Дрогобицького повіту. 1875 року закінчив Дрогобицьку гімназію імені Франца-Йосифа. У 1870–1880-х провадив активну журналістську та публіцистичну діяльність. Знаком визнання помітної ролі Франка в національно-культурному відродженні стало урочисте відзначення 25-літнього (1898) та 40-літнього (1913) ювілеїв його творчої діяльності.

Мойсей
(уривок з поеми)

Народе мій, замучений, розбитий,
Мов паралітик той на роздорожжю,
Людським презирством, ніби
струпом, вкритий!

Твоїм будучим душу я тривожу,
Від сорому, який нащадків пізніу
Палитиме, заснути я не можу.

Невже тобі на таблицях залізних
Записано в сусідів бути гноєм,
Тяглом у поїздах їх
бистрбізних?

Невже повік уділом буде твоїм
Укрита злість, облудлива
покірність

Усякому, хто зрадою й розбоєм

Тебе скував і заприсяг на вірність?
Невже тобі лиш не судилось діло,
Що б виявило твоїх сил безмірність?

Невже задарма стільки серць
горіло

До тебе найсвятішою
любов'ю,
Тобі офіруючи душу й тіло?

Задарма край твій весь политий
кров'ю
Твоїх борців? Йому вже не пишаться
У красоті, свободі і здоров'ю?

Задарма в слові твому іскряється
І сила й м'якість, дотеп і потуга
І все, чим може вгору дух
підняться?

Задарма в пісні твоїй ллеться туга,
І сміх дзвінкий, і жалощі кохання,
Надій і віти світляна смуга?

О ні! Не самі сльози і зітхання
Тобі судились! Вірю в силу духа
І в день воскресний твогого
повстання.

О, якби хвилю вдат, що слова слуха,
І слово вдат, що в хвилю ту блаженну
Вздоровлює й огнем живущим буха!

О, якби пісню вдат палку, вітхенну,
Що міліони порива з собою,
Окрилює, веде на путь спасенну!

Якби!.. Та нам, знесиленим журбою,
Роздертим сумнівами, битим стидом, —
Не нам тебе провадити до бою!

Та прийде час, і ти огнистим видом
Засяєш у народів вольних колі,
Труснеш Кавказ, вперешся Бескидом,

Покотиш Чорним морем гомін волі
І глянеш, як хазяїн домовитий,
По своїй хаті і по своїм полі.

Прийми ж сей спів, хоч тугою повитий,
Та повний віри; хоч гіркий, та вільний,
Твоїй будучині задаток, сльозми злитий,

Твоєму генію мій скромний дар весільний..

Дітячий
куточок

Тетяна Коломієць

Липень

Літо гріє купіль в річці:
— Хто купатись? Гей, сюди! —
Дибують по травичці
Гусенята до води.
А за ними по стежині,
Де кульбаби ронять пух,
Йде в легенькій одежині
Місяць липень, мов пастух.
Він здає гукає літу,
Ще й маха брилем своїм:
— Годі, чуєш, воду гріти!
Куштувати мед ходім!
Квітнуть липи у долині,
Бджоли там, аж цвіт бринить.
Був на пасіці я нині —
Обіцяли пригостить.—
Доганяє липня літо,
Щоб успіть на медозбір.
Пахне сонцем, пахне цвітом,
Пахне медом кожен двір.

Лідія Кир'яненко

Розпал літа

Розпал літа — квітнуть квіти.
Липень в гості завітав.
Бавився і загубився
між м'яких шовкових трав.
Яблука червонобокі,
груші медом налились.
І маленькі пташенята
у повітря вже знялись.
Різнобарв'я... Різотрав'я
душу й серце веселить.
І завмер малий метелик
поміж квітами на мить.

Л. Голота

Липень

Смачно! Злипаються губи,
Бджілка закінчує лет.
Літечко, красне і любе,
Липень, солодкий, як мед.

Віктор Кучерук

Липень

Втомившись, певно, мандрувати світом
Чи заблукавши в плетиві доріг,
Пропахле медом, розміліле літо
Нарешті уповільнило свій біг.
Іде, засмагле і припале пилом,
Свої сліди лишаячи кругом —
Свічками маки запалахкотіли
І обважніли колоски зерном.
Мов серце кров'ю, обкипає вишня,
Цвіте картопля і гуде бджола.
Зів'яли трави попід тином пишні,
Бо спека скрізь задухою лягла.
На пам'ятному змалечку подвір'ї,
Сьогодні не помітити не міг,
Як звівся нишком голубим сузір'ям
Над споришем курним петрів батіг.
Клопочеться матуся на городі,
До праці ненаситна споконвік,
Та і мені байдикувати годі,
Якщо себе на поміч їй обрив...

Надія Красоткіна

Липень

Ах, липа ж як цвіте! Так рясно-рясно.
А аромат який від неї йде!
І на душі так райдужно й прекрасно,
Й землі, здається, кращої — ніде!

А й справді, глянь-бо, стільки того
цвіту...

Бо й бузина ще скрізь не одцвіла,
А тут вже й липа завітчала віти,
А у степу розквітла ковила...

І пахнуть трави, як же пахнуть трави!
Які ж насправді всюди чудеса!
Над ними комашня літає жваво,
Повсюди радість, квіти і краса.

Це почалося надзвичайне літо,
Аж синє небо блідне від жару.
У полі тихо половіє жито
І зріє все казкової пори...

1	2	3	4	5	6	7	8
9			10	11		12	
13			14			15	
		16			17		
18	19	20			21	22	23
	24		25	26			
27			28			29	
	30	31		32	33		
34				35	36		37
		38	39	40			
41	42	43		44		45	46
47			48			49	
50					51		

обмежування чий-небудь прав та дій. 18. Представник корінного населення Тропічної Африки, яке має темний колір шкіри і належить до негроїдної раси. 21. Птах родини фазанових. 24. Регіональне об'єднання чотирьох держав: Грузії, України, Азербайджанської Республіки та Республіки Молдова. 26. Дерево родини маслинових з перистим листям і міцною деревиною. 27. Актор пантоміми. 28. Навігаційний прилад для вимірювання швидкості руху судна або пройденого ним шляху. 29. Державна автомобільна інспекція. 30. Людина, добре обізнана з чим-небудь, досвідчена в чому-небудь. 32. Негр. 34. Суворе покарання, відплата за що-небудь. 36. Гори в Росії. 38. Згусток крові, що утворюється у кровоносних судинах людини і тварини. 41. Місто та муніципалітет в Сербії, столиця адміністративного регіону Нишава. 44. Місто на півночі Латвії, розташоване на кордоні з Естонією. 45. Багато плодних дерев. 47.

Муніципалітет у Франції, у регіоні Аквітанія, департамент Атлантичні Піренеї. 48. Безліса рівнина, рівний, широкий простір; поле. 49. Період, докорінно відмінний від попереднього. 50. Мітка, яку випікають на шкірі, рогах чи копитах свійських тварин. 51. Трав'яниста рослина родини ранникових.

За вертикаллю:

1. Хімічний елемент, безбарвний, без запаху газ, що входить до складу повітря і не вступає в хімічні сполуки (Ar). 2. Згущена варіння смола. 3. Червонобурий шар на поверхні заліза, який утворюється внаслідок його окислення. 4. Графство на сході Ірландії. 5. Сукупність предметів, явищ, що мають спільні ознаки, однакові якості. 6. Австралійський страус. 7. У словенській міфології — зловісна сила у вигляді птаха. 8. Незамурована частина стіни, споруди, різної форми і призначення. 11. Похила поверхня. 16. Бойовий заклик під час атаки. 17. Те саме, що шматок. 19. Захист, заступництво. 20. Доброзичливо-глузливе ставлення до чого-небудь, спрямоване на викриття вад. 22. Людина, яка не любить працювати. 23. Місто на Чорноморському узбережжі Кавказу, РФ. 25. Неосвітлений простір; темрява.

26. Зла баба-чаклунка. 31. Той, хто здійснює смертні вироки або тілесне покарання, бере на тортури. 33. Вузкий край, кромка чого-небудь. 34. Дуже міцний грубий мотузок із волокна або дроту. 35. Річка в Україні. Права притока Серету (басейн Дністра). 37. Ароматична смола, яку використовують звичайно для куріння під час виконання релігійних обрядів. 39. Примітивне знаряддя для оранки землі. 40. Райцентр у Чернігівській області, на березі однойменної ріки. 42. Ірландська республіканська армія. 43. Місце з'єднання шитих кусків тканини, шкіри і т. ін. 45. В Англії, США та в деяких інших країнах — ввічливе звертання до чоловіка. 46. Група довгохвостих папуг.

Відповіді до кросворда у № 213

За горизонталлю:

1. Ігрек. 5. Випад. 9. Каа. 10. Ері. 12. Але. 13. Саз. 14. Тис. 15. Пік. 16. Мавка. 18. Баба. 20. Твід. 23. Агакало. 26. Табір. 27. Гарем. 28. Асонанс. 30. Такт. 32. Тара. 34. Рамка. 37. Сад. 39. Ріо. 40. Дре. 42. Ока. 43. Арм. 44. Око. 45. Накип. 46. Аркан.

За вертикаллю:

1. Ікс. 2. Гаага. 3. Раз. 4. Кета. 5. Віск. 6. Пар. 7. Алібі. 8. Дек. 11. Ривок. 16. Магістр. 17. Атланта. 18. Батат. 19. Бабак. 21. Ворса. 22. Дамба. 24. Аро. 25. Ага. 29. Намір. 31. Абака. 33. Рурка. 35. Арап. 36. Кома. 37. Сон. 38. Дак. 40. Док. 41. Еон.

За горизонталлю:

1. Спішна робота на судні, в якій бере участь весь особовий склад корабля. 5. Основні погляди, переконання. 9. Сильне збудження. 10. Назва села в деяких тюркських народів у Середній Азії та на Кавказі. 12. Інфекційна хвороба коней. 13. ... з вогнем. 14. Юшка з риби. 15. Українське Визвольне Військо. 16. Насильне, несправедливе

Шановні клієнти!

Всі, хто має можливість допомогти
незаможним людям,
спрямовуйте, будь ласка,
свої внески за адресою:
Україна,
м. Одеса, Приморський район,
БФ "Хесед Шаарей Ціон"
код ЄДРПОУ 34321888
IBAN: UA713510050000026006267265700
в ПАТ "УкрСиббанк"
МФО 351005
65023, м. Одеса,
вул. Ніжинська, 77/79.

Шановні клієнти!
Майстер із ремонту
дрібної побутової техніки
Кабінет 246
Приєм та видача
Четвер з 10.00 до 13.00

Шановні клієнти!
Дрібний ремонт одягу
Приєм та видача:
Понеділок з 10.00 до 13.00, каб.246
Середа з 10.00 до 13.00, каб.246

Посмішка

ГУМОРИСТИЧНІ ФРАЗИ ІГОРЯ БАЛТЕРА

Склероз не можна вилікувати, але про нього можна забути.

Так старанно беріг здоров'я, що помер, жодного разу ним не скориставшись.

Добре зафіксований хворий анестезії не потребує.

Пам'ятай! Бажаючи здоров'я людям, ти бажаєш зубожіння медикам!

Ефект клізми, що розірвалася.

– Щось ви мені не подобається...

– Та й ви, лікарю, не красень...

– Вас еротичні сни не мучать?

– Ні, лікарю, тільки вони й тішать...

Дробимо каміння у нирках. ОМОН.

Ми розлучилися, так як не зійшлися діагнозами...

Тверезість – перша стадія алкоголізму.

Це ж як треба ненавидіти людей, щоб стати дантистом.

Нічого, що людина погана, зате у неї результати аналізів дуже добрі.

Від імпотенції ще ніхто не вмирав. Щоправда, ніхто й не народжувався.

Жінку, яка не по зубах - їдять очима.

Рідкісний чоловік цікавиться розумом оголеної жінки.

Єдине місце, де чоловік відчувається вільно, це сімейні труси.

– Це ательє з пошиття одягу?

–Звичайно.

–Я хотів би пошити у вас штани...

–Такі сідайте і шийте!

– Моня, у вас такий холодний погляд...

– А що ви хочете: у мене зір мінус п'ять!

– Ой, Едіку, як я радий, що я тебе давно не бачив!

– Аркадію, давай влаштуємо вечір спогадів.

– Ти запропонував – ти перший і починай.

–Немає проблем. Першого разу я одружився у Києві. Невдало.

– А другий?

– Вдруге я одружився в Одесі. Теж невдало.

– А третій?

– А ось втретє я одружився в Бердичеві і маю сказати, що дуже вдало.

–Який же робимо висновок?

–Тепер завжди одружуватимуся тільки в Бердичеві.

“ЖИВІТЬ ДО 120 РОКІВ!” —

так зазвичай бажають євреї один одному. Але якщо, не дай Боже, трапиться біда, і вам доведеться проводити в останню путь когось із близьких, зробити це за єврейською традицією вам допоможе «Хевра Кадиша» Одеса (похоронне братство) громади «Хабад Шомрей Шабос». Ми також спробуємо полегшити ваші турботи, пов'язані з організацією похорону та оформленням документів.

При зверненні до нас потрібно мати паспорт покійного та телефон сімейного лікаря.

Важливо знати, що констатує смерть лише сімейний лікар, тому викликати

«швидку» безглуздо, коли очевидно те, що відбулось!

Одна з найважливіших вимог єврейської традиції — якнайшвидше поховати (організувати єврейські похорони), тому просимо звертатися до нас буквально в перші хвилини після смерті, тобто перший дзвінок має бути сюди:

(050) 336-66-73, (+482) 399-599, 728-07-70.
Велвел Верховський

Ми також можемо допомогти або проконсультувати з усіх єврейських питань, і надалі: жалоба, відвідування могил і т. д.

Шановні клієнти!

Усіх, хто бажає навчитися малювати, запрошуємо на заняття, які проводитимуться по середах з 10.30 до 12.00 під керівництвом художника **Віктора Валерійовича ВІРКЕРМАНА** у Культурному центрі Хесед за адресою: вул Ніжинська, 77/79 Тел: 067-518-10-41.
Перша зустріч відбудеться 4 вересня.

ЮВІЛЯРИ БФ "ХЕСЕД ШААРЕЙ ЦІОН", ПРИЙМІТЬ ШИРИ ВІТАННЯ!

90 років

Бутник Михайло
Копосова Світлана

85 років

Баренбойм Юлія
Бергман Валерій
Гельфонд Семен
Голікова Алла
Давидова Раїса
Єлуашвілі Валентин

Зотов Геннадій

Літновський

Станіслав

Максімова Лілія

Машин Анатолій

Молівер Мальвіна

Полонська Валентина

Стояновська Олена

Тішаєв Анатолій

Тіщенко Лілія

Фомін Володимир

Щербініна Ніна

Юрєнева Лариса

80 років

Бейзер Ірина

Букреев Віктор

Буянкін Едуард

Дідауй Мохамед

Колмакова Валентина

Кондратенко Сергій

ІМЕННИКИ-ВОЛОНТЕРИ БФ "ХЕСЕД ШААРЕЙ ЦІОН"

Донець Світлана

Кемель Рита

Коган Аліна

Лукіна Світлана

Макаренко Світлана

Немиров Ігор

Петренко Ольга

Поліщук Яків

Попель Анастасія

Скічко Дар'я

Степаненко

Рита

Текучева

Оксана

Черняхівська Яна

Засновник та видавець —
БФ "ХЕСЕД ШААРЕЙ ЦІОН" (м. Одеса)

Свідоцтво про держреєстрацію 1153-34-Р,
серія ОД, видано 7 червня 2006 р.

Газета видається за підтримки
Claims Conference і American
Jewish Joint Distribution Committee

Некомерційне видання. Розповсюджується безкоштовно.
Реклама та оголошення публікуються безкоштовно.
Індекс видання — 09720

Надруковано у ТОВ "Press Corporation Limited"
21034 Вінниця, вул. Чехова, 12 А

Наклад 2600 прим. Зам. № _____

Головний редактор
Семен ВАЙНБЛАТ
Редакційна колегія:
А. Кесельман,
М.Гаузнер, П.Козленко
Комп'ютерна верстка
І. Глаголевський
Перекладач
Л. Левін

Надіслані матеріали
не рецензуються і не повертаються.
Листування із читачами —
лише на сторінках газети.
Редакція залишає за собою право
редагувати
і скорочувати надіслані матеріали.
Відповідальність за достеменність
фактів несуть автори.

Адреса редакції:
65023, Одеса, вул. Ніжинська, 77/79
Поштова адреса:
65045, Одеса, а/с 131

<http://dobrasprava.ddns.net>